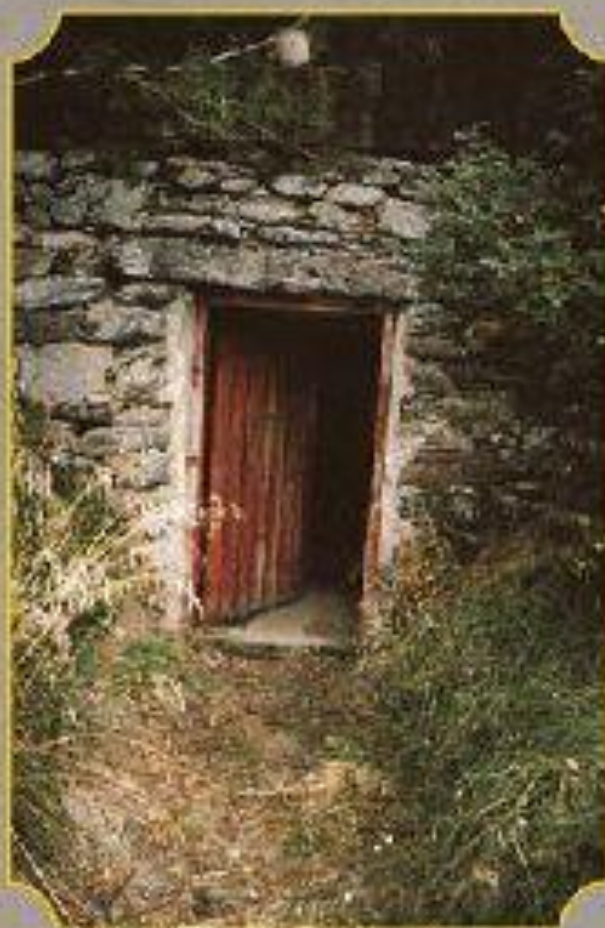

Klæbu Historielag

Fangehúsið på Lætti-Orseti.

**Historiebladet
1982-2002**

Styrets sammensetning 2002

Leder: Lars Braa
Nestleder: Marit Kleven
Sekretær: Martha Grendstad
Kasserer: Kåre Haugen
Styremedl.: Erling Bromseth

Varamedlemmer:
Oddbjørg Waltin
Astrid Grendstad
Terje Holmli

Hilsen fra styret

Som vanlig ble årsmøtet i Historielaget avviklet i midten av mars, denne gang i Gamle Festsal, og sammen med årsmøtet for Klæbu Bygdemuseum.

Kirkegårdsvandringen, under ledelse av kirkehistoriker Sven Henrik Pedersen og kirkeverge Ole Bromseth, samlet også i år stor oppmerksomhet. Avslutningen fant sted i Menighetshuset med diskusjoner og kaffeservering.

Midtvegs i juni ble det arrangert vandring i Nidengsområdet, hvor husmannsplassene Tømmervold og Grøtte ble besøkt. En stor takk til hytteeier Landsem for hyggelig bistand! Bonde Roald Eriksen holdt et interessant innlegg om husmannsvesenet i Norge, og spesielt innen vår region. Ca. 50 deltok i det fine sommerværet.

St.Hansfeiringen på Teigen gikk i tradisjonelle former med opplesning, leker for både barn og voksne, og ikke minst meierispannkasting med solide innsatser av både damer og herrer. Dessverre kom regnet, slik at arrangementet ble noe amputert.

Historielagets tur gikk i år til Frolfjellet, nærmere bestemt Skallstuggu. 47 medlemmer deltok, og mangt og meget ble sett og hørt. Historielaget deltok med egen stand under Kulturuka, hvor bl.a. nye medlemmer ble tegnet. Foredrag med bilder om "Den første klæbygg" ble framført av Kristian Overskau, og bilder fra Klæbu ble vist av Nils P. Grendstad og Lars Braa.

En komite under ledelse av Håvard Huseby er under arbeid for å få på plass en informasjonstavle ved Hyttfossen. Det forventes at den blir ferdig i løpet av 2003.

En rekke medlemmer har i løpet av året gjort en kjempeinnsats for Historielaget, og styret vil i den forbindelse rette en stor takk til alle som har bidratt, og samtidig ønske vel møtt til nye oppgaver.

Klæbu i september 2002

Lars Braa, leder

Redaksjonskomité:

Ingebjørg Forsberg, redaktør. Haldor Grendstad, Marit Kleven, Eva Kjelstad, Hans Henrik Solheim

Innhold:

- side 2 Lars Braa: Hilsen fra styret.
- side 4 Historielagets Årsskrift er 20 år
- side 5 Astrid Grendstad: Hellenen på Målsjøåsen
- side 6 Åsta Bendz: Fars arrestasjon og opphold på Vollan
- side 8 Åstedsforretning på Halseth år 1822
- side 10 Ingrid Forseth: Brændt lensmandsgaard
- side 11 I. Forsberg: Fra sogneprest J.H. Darres notater
- side 14 Sigurd Gjølga: Klæbu Skytterlag
- side 16 Søybygdens Ungdomsforening
- side 16 Simen
- side 18 Marit Kleven: Et lite krigsminne
- side 18 Asbjørn Aune: Barndomsminne
- side 19 Ingebjørg Forsberg: Mæla
- side 21 70-års konfirmantene
- side 22 Husmanden i Sjøbygden: Om å gå ut på dato
- side 24 Gjenfortalt etter Henry Sellesbakk: En drengs memoarer 1940-45
- side 25 Innholdsfortegnelse siste ti år
- side 30 Ingebjørg Forsberg: Broen over elven ved Thanem fergested
- side 33 Per Ulseth: Historien om Klæbu Songlag
- side 36 Eva Kjelstad: Gudrun Svaan - En av 70-årskonfirmantene
- side 37 Historielagets Sommervandring
- side 37 Per Ulseth: Fra villagrisens tid

Forsidebildet:

Arresten/fangehullet på Ulseth/Ørset. Les mer om det under «Brændt lensmandsgaard».

Lars L. Forseth.
Historielagets
første formann

HISTORIELAGETS ÅRSSKRIFT 20 ÅR

Sommeren 1981 innbød Kulturstyret til møte på biblioteket i hensikt å drøfte starten av et Historielag. Der ble man enig om å innkalle til et konstituerende møte i Samfunnshuset den 17. august. 13 personer møtte, og av disse var Jens Haukdal og Ola Storhaugen invitert for å gi råd og veiledning i oppstarten av et Historielag.

Før kvelden var til ende var laget stiftet, og den første styrelsen valgt:

Lars L. Forseth, formann

Ole Svaan, nestformann

Inge Vevang, sekretær

Anna K. Krokum, kasserer

Møyfrid Hallset Skei, 1. varamann

Asbjørn Stjern, 2. varamann

Olav Svendsrud, 3. varamann

Alle husstander i bygda ble tilskrevet med anmodning om medlemskap. Første året hadde Historielaget 61 medlemmer, og til jul i 1982 kom det første Årsskriftet. Det var på 22 sider pluss noen sider med reklame.

Prisen var kr. 25,-.

I dag har Historielaget vokst til ca 330 medlemmer og Årsskriftet har etter hvert blitt på 36 sider inkl. 2 sider med reklame.

Som en 20-årsmarkering er årets Historieblad på 40 sider.

Historiebladet distribueres gratis til alle medlemmer.

Bladet er også utlagt for salg i Klæbu Sparebank.

Medlemsavgiften er kr. 100,-/år for enslig,

125,-/år for familie/ firma/institusjon.

Vår bankgirokonto er 4358 47 16623

HELLEREN PÅ MÅLSJØÅSEN

Av Astrid Grendstad

Fra gården på Målsjøåsen kan man gå til Hatten, som er det høyeste punkt.

Vanligvis følger man en traktorvei, men seinhøsten 2001 gikk turen langs bergkanten.

På enkelte steder er det nærmest ufremkommelig, mens det andre steder går greit.

Det er få steder langs berget der dyr kan komme opp eller ned. Men ved et slikt dyretråkk så vi berget hang utover. Vegetasjonen under berget var velutviklet, og grunnen var vokst til av blåbærlyng og mose. Selve berget var dekket til av lav og til dels mose, og på overflata kunne man direkte se spor etter mennesker. Jeg la straks merke til to små hauger, og når jeg gravde vekk noe av lynget på den ene, kom en steinsirkel til syne.

Steinene var sirlig murt opp i en sirkelform og dekket med flate steiner, som et lokk over.

Se foto. Da jeg løftet bort steinen kom kullrester tilsyne.

Kull er organisk materiale og kan brukes til radio-karbondatering, men da må det helst ikke komme noe nytt organisk materiale til. Derfor lot jeg det som kan være restene etter et bål fra eldre tider være. Jeg dekket det hele til slik det omtrent lå. Ringen av steiner med kull i, lå innunder helleren slik at det lå i le for nedbør.

En heller er benevnelsen på et berg som stikker så mye utover at det dannes en tørr plass under.

Jegerne i steinalderen bodde i perioder på slike plasser, mens jegerne etter steinalderen brukte hellere i forbindelse med jakt i korte perioder, sannsynligvis inntil for noen hundre år siden.

Slike steder er foreløpig ikke kjent fra Klæbu, men vi kan ikke utelukke at det finnes slike steder eller andre naturformasjoner her, som har gitt jegere eller folk på vandring ly for været.

Denne helleren ligger ca. 280 meter over havet, noe som er godt over den marine grense i Klæbu på 174 til 186 meter. Utsikten fra denne helleren er fantastisk. Man kan se hele Vassfjellsiden av Klæbu, innover mot selve bygda, Klasåsen, Rotmyråsen i sør og ned på Hyttefossen.

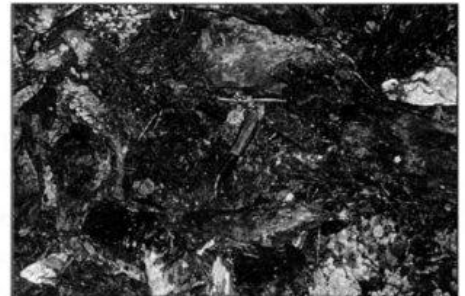
Bruken av denne helleren kan sannsynligvis ha vært brukt i forbindelse med jakt. Plasseringen i nærheten av et dyretråkk er med på å styrke denne forklaringsmodellen. Helt sikker kan man derimot ikke være før det er foretatt en utgraving med påfølgende datering.

Klaus Grendstad, f. 1938 på Målsjøåsen, har ikke hørt snakk om denne plassen i det hele tatt. Så for ham var dette helt nytt. Det foreligger derfor ikke noen muntlige overleveringer om denne plassen. Bruken kan da sannsynligvis ha vært før Målsjøåsens nyere gårdshistorie.

Sommeren 2000 ble det gjort flere interessante funn i området, deriblant en gravhaug datert til yngre jernalder. I denne perioden hadde trønderne en rik kontakt med utlandet, men foreløpig har de arkeologiske utgravningene og kartleggingene vært konsentrert i de innerste deler av Trondheimsfjorden.

Fra kilder i utlandet vet vi at romerske soldater brukte skinn fra elg i sine uniformer. Dette skinn ble skaffet i Skandinavia. Fangst av større hjortevilt var en mulig levevei sammen med handel med jern. Klæbus nærhet til Nidaros, og videre kontakt med omverden, kan derfor ha ført til at de som bodde her på den tiden benyttet anledningen til å selge både skinn og kjøtt til Nidaros og omverden. Så mye spennende historie omkring fangst finnes nok gjømt under vegetasjon og jordlag i Klæbu. Valg av trekruter hos de store hjortedyra er genetisk styrt, slik at den stammen av elg som fortsatt holder til her trolig følger de gamle tråkkene. At mennesker valgte å bruke en heller nær et dyretråkk styrker da hypotesen om at dette er en heller brukt av tidligere jegere.

Hva da med bålrestene? - Bålet var en nødvendighet både for å holde seg varm og for å tilberede mat på. Og som teknisk oppfinnelse har det derfor ikke endret bruksområde noe særlig gjennom tidene.

Steinsirkel med rester av kull.

FARS ARRESTASJON OG OPPHOLD PÅ VOLLAN

Av Åsta Bendz, f. Stuedal

Artikkelforfatteren vokste opp i Klæbu under krigen. Hennes far, Martin Stuedal, var oppsynsmann hos Trondheim E.-verk da tunnelen mellom Grendstad og Svean ble bygget. Familien bodde på den tiden på Teigtrøa i Sjøbygda. (Reds. anm.)

Det var 2. påskedag i 1943. Vær og føre var godt, derfor forsøkte vi å ringe til familien Gjesdal på Hyttefossen for å foreslå en skitur. Da det var en tysker som svarte på telefonsentralen, og han ikke ville gi oss forbindelse, skjønnte vi at noe var galt fatt.

Vi fant straks ut at noe måtte gjøres med radioen vi hadde gjemt bak et forheng på mors og fars soveværelse. Far var eier av to apparater da det ble påbudt at alle radioer skulle leveres inn. En eldgammel som ga opp ånden i 1940 og en ny som ble kjøpt da. Selvfølgelig leverte han inn bare den gamle. En hytteier i Bjørklia, Berglund, var svensk statsborger og hadde derfor lov til å ha radio. Han tilbød far å "oppbevare" radioen på hytta, noe far takket ja til. Sin egen overlot han til Gjesdal.

Berglunds radio kunne kobles til både 220 og 150 volt. På den tiden hadde vi på Teigtrøa 150 volt, mens midtbygda hadde 220.

Ikke lenge etterpå kom tyskere og hirdfolk på husundersøkelse. De fór over alt, i kjeller og uthus. På fars kontor sto et stort jernskap, og der lå noen tegninger som tyskerne fant svært interessante. En hirdmann, som hadde en svært underordnet jobb på E.-verket, (der også far var ansatt) kunne bekrefte at tegningene angikk tunnelen. Omsider var tyskerne ferdige med husundersøkelsen, men uten å ha funnet noe. Men denne hirdmannen var ekstra ivrig i tjenesten og spurte om det ikke var kvist på huset. Dermed ble radioen funnet. Det hjalp ikke å forklare at den kun var på 220 volt. Radioen ble beslaglagt og far arrestert. "Det var synd at noe sånt skulle skje med en mann som er så aktet ved E.-verket som Stuedal," sa hirdmannen. Da krigen var slutt og saken mot denne karen kom opp i retten, ble far innkalt som vitne. Han beklaget da at han ikke

kunne si det samme om hirdmannen..... Far ble som sagt arrestert og måtte følge med tyskerne over Ståggån og ned til prestegården, som var deres hovedbase. De var ikke før kommet ut av syne før mor tok affære. Da Klaus Varndal gikk forbi Teigtrøa ropte mor ham inn og ba ham varsle både på Grendstad, der han var dreng, og på Brøttem om hva som hadde hendt. På Brøttem bodde Martha og Ole Bjerkan, og de hadde radio. Selv ble jeg sendt til handelsmann Ole Moen. Han ble blek da han fikk høre hvilket ærende jeg hadde. "Da må jeg på lemmen," sa han. Der hadde han våpen liggende, men fikk nå gjemt disse i møkk-kjelleren. Om de var brukbare etterpå, vet jeg ikke.

Senere kom Lilly Sveen innom, og vi satt og fulgte med de som var blitt arrestert rundt Teigen. Det var påsketurister som hadde vært i Dragsten og var blitt rodd ut til Teigen. De hadde nok fått med seg gårdsprodukter.

Hyttene langs sjøen var også blitt ransaket av tyskerne og røvet for verdisaker. For å frakte med seg tjuvegodsset rekvirerte de hester. Senere ble det funnet sølvtøy som hadde ramlet av lasset oppe i Ståggåveien.

Etterpå kom en ufordraglig hirdmann over plogfårene og inn til oss, med store jordklumper på støvlene, og spurte om "han sjøl" var hjemme. Vi sa som sant var, at han var arrestert. "De har hest," sa han, - hvilket vi ikke hadde. "Det er hest på en så stor gård," sa han. Han godtok omsider at jorden var bortforpaktet.

En tysker kom også innom. "De har egg", sa han på tysk. Mor nektet. Hun snakket brukbart tysk etter 3 år i Berlin i unge dager. "De har høner, da har de også egg. Og de skal jeg ha!" Jeg så at mor ble sint, men hun hentet en kurv med egg, - kanskje 10-15 stykker og ga ham. Han ga seg til å regne dem. 20 øre stykket ville han betale, noe

mor nektet å ta imot siden han hadde sagt at han skulle ha dem.

Tyskeren kom til sist inn i stuen hvor Lilly og jeg hadde brukt kikkert for å følge med hva som hendte med de arresterte. "Kikkert er det ikke lov å ha," sa han. "Den må dere gjemme." Men mor fortalte ham at det var fullt lovlig å ha kikkert. Resten av dagen satt hun og strikket et vanskelig mønster for å avlede tankene.

Gjesdal fikk beskjed om arrestasjonen og hva som hadde hendt. Han pakket da radioen sin inn i konas nattkjole, gikk ut i skogen og gjemte den under ei skikkelig "skjørtgran". Da det senere ble bar mark, gikk han for å se til den. Til sin forskrekkelse oppdaget han at grana var blitt blinket i mellomtiden! Gjesdal flyttet da radioen til et tryggere sted.

Vi fikk snart vite at far satt på Vollan og hvilke dager det var anledning til å besøke ham og leve-re rent undertøy. - Det var jeg som besøkte ham først. Foran trappa på Vollan var det kø av pårørende som siden ble sluppet inn i puljer. Det tok derfor lang tid, men omsider kom jeg inn. Alle ble samlet i et ganske stort rum under streng bevoktning. Hvor mange vi var der, er jeg ikke sikker på. Undertøypakken til far ble nøye gransket, men jeg fikk da overlevert den og en bit skråtobakk.

Det var naturlig å spørre ham om han visste noe om Peder og Helge Morset, far og sønn fra Selbu som også satt fengslet der. Jeg fikk da vite at far og Peder satt på samme celle. De var 8 mann på en enmannscelle. Far og Peder delte køyen og de 6 andre lå på gulvet. For å kunne ligge om natten måtte de sette toalettbøtten oppå bordet.

Men dagen før mitt besøk var Peder Morset blitt flyttet på enecelle. Da jeg kom ut fra Vollan sto sognepresten i Selbu og ventet på meg. Han ville vite hva jeg visste om Peder Morset. Jeg kunne bare fortelle hva far hadde sagt. Men presten hadde nok allerede hørt hva far ikke turde fortel-

le meg, nemlig at Peder hadde fått dødsdom og derfor var satt på enecelle.

Da far slapp ut fortalte han at dagen før mitt besøk på Vollan hadde Peder vært til forhør på Misjonshotellet. Han hadde kommet tilbake akkurat til kveldsmaten. Peder hadde satt seg på køya ved siden av far og fortalt at han hadde fått 2 dødsdommer. Så spiste han rolig sin kveldsmat, mens far ikke greide å spise.

Far fikk ikke en blund i øynene den natten, men var overbevist om at Peder sov rolig. Etter at Peder ble flyttet til enecelle kunne far snakke med ham gjennom luken i døren. Dagen før far ble løslatt fikk han det siste brevet Peder skrev til sin familie, antagelig med beskjed om hvem han skulle levere det til.

Den 18. mai reiste mor inn til Vollan med klesskifte og matpakke til far. Da hun sto i kø utenfor ble det bevegelse i trappen. Noen sa: "Gå til side, det er noen som skal ut." Blant flere andre fikk mor se far og Lars Østby fra Tydal, vaktmester ved Kjøli Gruber. Det viste seg at Quisling, i sin "store nåde", hadde gitt amnesti til en del politiske fanger i anledning 17. mai. Og blant dem var min far, Martin Stuedal.

Dagen etter ble Peder Morset skutt på Kristiansten festning. Far sa i ettertid at det var skjebnen som ville at han selv skulle bli arrestert og komme sammen med Peder Morset som var gift med hans brordatter. De var f.ø. mine faddere.

Far fikk også treffe så mange andre prektige "forbrytere", sa han. Ikke for noen pris i verden ville han unnvære dette. Bl.a. det å få Peders egen beretning om det han hadde gjennomgått.

Den svenske hytteeieren Berglund gjorde hva han kunne for å få far løslatt. Han forklarte tyskerne at radioen bare kunne brukes på 220 volt. Men nei, de hadde prøvd den i prestegården og der virket den. De ville ikke forstå at det var to forskjellige spenninger i samme kommune.

HISTORIELAGETS KALENDER FOR 2003

Gi Historiebladet og/eller vår bygdekalender som julegave til slekt og venner i og utenfor bygda.

ÅSTEDSFORRETNING PÅ HALSETH ÅR 1822

Fra pantebok for sorenskriveren i Strinda og Selbu, autorisert 12. mars 1822.

(Her følger først en lang innledning som red. har utelukket p.g.a. plasshensyn.)

Aar 1822, den 26de Augusti blev her indklagede Sag foretaget ved en Aastædsforligscommission, sat paa Gaarden Halseth; hvorda passerede som følger. - Paa Domkirkens Bestyrelses Vegne mødte Kirkeværgen Kiøbmand Roshauw som producerede den her udtagne Indkaldelse med paategnet Berammelse og Attestation om skeet Forkyndelse for Forpagteren af Gaarden Ingebrigt Andersen, den lodhavende Medbruger i den anden Halseth Gaard Anders Olsen, og for, som Angrændsende, for Klæboe Præstegaard Pastor Darre, for Gouttesteens, Lensmand Forseths Enke, og tillige for denne Gaards Beneficiarius Pastor Støren, for Gaardeen Øvne for Andreas Iversen, for Bjerklie for Jon Olsen og for Lyskleth tilhørende Hospitalet for Hospitalets Forstander Iversen og tillige for Enken Anne Larsdtr, samt tillige for den anden Lyskleth Gaard for Selvejeren Knud Larsen. Begge Halseth Brugere mødte personlig, saa og Præsten Darre; paa Gaarden Gouttesteens Vegne Lensmand Forseth for Gaarden Øvne Anders Iversen personlig, og paa Gaarden Lyskleths Vegne, den for beneficerede Deel Forstander Iversen og for den anden Deel Selvejer Knud Larsen.

Først blev foretaget med det hele Fællesskabs Indgjerde, og befandtes dettes Mærker at være, som følger:

Begyndende i Puncten hvor Præstegaardens Udmark modstøder i en Grind, gaaende da i Øst mod Gouttesteens og Øvnes Mærker - adskilt ved en Gjærdesgaard lige til Gaardens egen Udmark modstøder, bøiende da i en Vinkel i Syd efter en Gjærdesgaard, som adskiller Udmarken og Hjemgjærdet, følgende denne i smaa Bøininger til Præstegaardens Hjemgjærde modstøter, bøiende da i Vest efter dette Mærke, adskilles deels ved Gjærdesgaard og deels ved en Bæk, Borgens Bæk kaldet, i Vest løbende Linie indtil Præstegaardens Udmark naaes; hvor Mærket bøier i Nord mod Præstegaardens vestre Udmark

efter en Gjærdesgaards Linie, indtil naaes den bemærkede første Punct af Grinden hvorfra udgaaet.

Efter Ventilation blev dette Hjemgjærde nu deelt mellem begge Gaardene Halseth saaledes at her sagomhandlede Gaard erhoder følgende Mærkes Bestæmmelser:

Naar man er kommet igjennem den som første Mærkes Punct benævnte Grind forbi en Plads Halsethmoen kaldet, og efter Veien igjennem en Hestetrøe, hvilken Plads og Trø har tillagt og fremdeles bliver tilliggende den anden Halsethgaard eller søndre Halseth, - begynder Mærket i en Grind fra til Alfarveien, fra denne Grind i Nord efter en Gjærdesgaard op til Pladsen Halsethmoens Gjærde, følgende da dennes Gjærde i Øst op til Gjærdes-Gaarden naaes, som hegner Halseths Hjemgjærde fra Udmarken, og følgende da denne i Syd efter forhen beskrevne Mærkeslinie til den Punct naaes, hvor en Birk staaer, der blev mærket med et +, bøiende da i Vinkel i Vest i lige Linie efter nedrammede Pæle i en Gran i Præstegaardens Udmarksgjærde efter forhen beskrevne Mærkeslinie til naaes Gjærdesgaarden af den forhen formeldte Hestetrøe, bøiende da i Vinkel i Øst efter dennes Gjærdesgaard til Puncten af Grinden hvorfra udgaaet; saa at denne Halsethgaard eller nordre kaldet erhoder alt hvad som ligger indenfor her beskrevne Grænser: indbefattende tillige en Hestetrøe og en Plads Grindvolden kaldet; hvorimod den søndre Deel beholder Alt paa den søndre Side af Delelinien efter Mærkespælene fra den mærkede Birk til den mærkede Gran imod de forhen beskrevne udvendige Mærker, og desuden paa nordre Gaards nordre Side, som formeldt, en indhegnet Hestetrøe og Pladsen Halsethmoen; hvilken Trøe og Plads ligger samlet, og hvortil VeiAdgang haves efter den alfare Vei. -

Derefter blev foretaget i Henseende til Udmarken, hvis Grændser ere: begyndende i Enden af en Gjærdesgaard, som skiller Pladsen Halsethmoen fra Gaarden Øvnet, gaaende da i Øst over Mærkesgjærdet i lige Linie til øverste Brataasbækken, følgende da denne Bæk omtrent i Sydøst uafbrudt lige til en liden Dal over Bratknipmyren og mit paa en liden Slaattemyr i et Furutræ mærket + hvor Lyskleths Udmark tilstøder; videre derfra omtrent i Nordost i lige Linie til et Bjergbrotte, Grøtbakaxelen, derfra i Øst til Nordklevens høieste Bjerg, eller i samme Linie til Thorbjerget; fra Thorbjerget efter samme Linie som tilforn i Sydost, efter en rindende Bæk lige bag Gjenvoldbækken, følgende da Gjenvoldbækken i Syd til store Bjørndalsbækken, hvor Bjerkliens Udmark tilstøder, følger saa Bjørndalsbækken opad omtrænt i Vest til Værgsletryen, hvor en Præstegaardens østre Udmark tilstøder; modgaaende da dennes Mærke i samme Direction efter Stor-Bjørndalen, efter en adskillende Bæk til Haldsethdammen; derfra i samme Linie, mod samme Eiendom til Gjeldbjergklampen i lige Linie, efter en bæk Qværnbækken kaldet, der udløber i Mærket imellem Halseths Hjemgjærde og Præstegaarden, under Navn af Borgens Bæk.

Efter Ventilation blev dette saaledes deelt, at den nordre Deel begynder sit Mærke i den Mærkespunct, hvorfra udgaaet mellem Halsethmoen og Øvne, og følger da de her ovenbeskrevne Mærker til Gjenvoldbækken, i et Furutræ mærket +, derfra omtrent i Vest, efter flere Mærkede Træer over søndre Ende paa øverste Steenslettet, videre over søndre Ende paa Mantelslettet, derfra til Vintervejen over Høkjøleinene, hvor ligger en jordfast Steen mærket med et +; videre i samme Linie til Tjæreværkbjerget, hvor og indhugget et +, derfra over Brataasen lige ned ad Løften til Hjemgjærdets Gjærdesgaard naaes, saaledes at Alt hvad der er paa den nordre Side af Delelinien fra Gjenvoldbækken til Løftens Mærke af den forrige fælles Udmark tilhører den nordre Part og Alt hvad paa søndre Side, den søndre Part; det bemærkes: at Skovhugsten er aldeles deelt efter den her beskrevne Delelinie, men at samme kun er lige Delemærke for Fæbeten, for hvars nordre og søndre Deel til høieste Brataasen, da hvad,

som er oven eller østenfor høieste Brataasen kun er at betragte som Sætermark, og saaledes beholdes i Fællesbete ligesom de i denne Sætermark beliggende Volde og Engeslætter bruges og benyttes af Enhver, som hidtil stedfundet haver. Rettigheder og Brug af noget Navn vides ikke af nogen at have paa disse Gaarde, eller at disse Gaarde have paa anden Eiendom.

Imod de beskrevne Mærker havde de Mødende Angrænsende intet at erindre. - Det bemærkes at ved denne Udskiftningsforretning er nu saaledes ikke alene Nordre Halseth, men tillige søndre Halseth aldeles udskiftet af Fællesskab.

Omkostningene af denne Aastæds Forretning bæres af begge Gaarde, hver med Halvdelen.

Det Protocol Passerede blev derefter oplæst, af alle vedtaget Protocollen rigtig tilført, og da Ingen havde videre Forretningen at tilføre, blev den saaledes sluttet.

Jon. Fred. Roshauw. Ingebrigt Andersen m.p.P.
Anders Olsen.

Saaledes passeret, forliigt og forrettet testr - Fred. Trampe. L.Forseth.

In fidem ex scripti ex protocollo. Fred. Trampe.
Approberes.

Trondhjem d: 14de Sept. 1822.

Fred. Trampe. Bugge.

Ovenstaaende Document er Tinglæst ved Vintertinget for Klæbo den 11te Februar 1826.

BRÆNDT LENSMANDSGAARD

Av Ingrid Forseth

Den 6. februar 1901 var denne artikkelen innført i Adresseavisen:

"Lensmandsgaarden Ulseth i Klæbu er inat nedbrændt. Ilden opkom ved 11-Tiden i Kontorbygningen og udbredte sig derfra til Hovedbygningen, Føderaadbygningen og Udhusbygningen, hvilke samtlige nedbrændte. Kl.4 imorges hadde Ilden fuldført sit Ødelæggelseverk, og da fandtes af Husene kun glødende Askedunger tilbage.- Saavidt vites er det væsentlige af Indbo og Løsøre reddet, ligesaa det i Kontorbygningen opbevarte Arkiv. Om Aarsagen til Ildens Opkommst ved man endnu ikke noget bestemt. Det antages at den er paasat.- Kreaturene blev reddet; men Avlingen, der var uassureret, strøg med. Husene var assurerede i Klæbu Brandkasse."

Opplysningene i denne artikkelen er imidlertid ikke helt korrekte. Min far, Ludvig Forseth, f. 1870, fortalte på sin tid om denne tragedien. Han var i 30-årsalderen den gangen, og hadde flyttet fra foreldreheimen på Ulseth og til nabogården Lia.- Brannen

startet i mastu, ikke på kontoret, og det var to drenger som bodde på loftet der som oppdaget at det brann. Da far kom fram til gården sto hans far, lensmann Paul Andreas Forseth, og skyfla snø på varmen. Ilden hadde da fått slik omfang at far ba ham gå og rydde kontoret sitt, som lå i hovedlåna. Både den og øvrige hus brant ned til grunnen.

Brannen må ha syntes langt utover bygda, og ettersom både kreatur og "det væsentlige af Indbo og Løsøre" ble reddet, må mye folk ha kommet for å hjelpe til.

Forseth/Ulseth var jo på sin tid Tingsted.

Arrestlokalet/fangehullet som er avbildet på framsida av årets Historieblad, var egentlig en jordkjeller. Der ble arrestantene plassert, antaklig i påvente av videre transport til Tukthuset i byen. Ovenpå "fengslet" ble det gjort et overbygg som fungerte som redskapsbu.

Far fortalte at Lars Rønningen, f.1876, sto og skyfla snø på dette etablissementet slik at det unngikk å brenne ned.

Det som ble reddet unna flammene ble flyttet til Lia. En av stuene der fikk tjene som lensmannskontor, og i årevis etterpå fikk den hete Kontoret. Handjernene som er avbildet på baksida av "bladet" har tilhørt lensmann Paul Andreas Forseth, f. 1829. I dag eies de av hans sønnesønns sønn, Ludvig Forseth på Lia.

Ingrid Forseth i døra til «fengslet».

Etterord: I Formandskabsprotokoll fra 1851 kan man lese at lensmann Forseth fikk utbetalt regning for Mons Endresen Vangsmoen "som fra 11te Juli d. A. have siddet i Fængsel paa Vand og Brød i 17 Døgn ä 12 Skilling pr. Døgn" samt noe senere regning for "Pigen Karen LarsDatter Thanem som hadde "siddet 20 Døgn paa sædvanlig Fangekost ä 12 Skilling pr. Døgn." Jordkjellern må derfor tidvis ha fungert som fengsel og ikke bare som arrestlokale.

I. Forsberg.

FRA SOGNEPREST J.H. DARRES NOTATER

Jacob Hersleb Darre, f. 1757, var sogneprest i Klæbu fra 1797 til 1833. Foruten å føre nøyaktige kirkebøker etterlot han seg også en god del lokal historie slik at vi i dag kan få et innblikk i våre forfedres levevilkår for omkring 200 år siden. - I de første av disse årene bølget Napoleonskrigene frem og tilbake i Europa. Disse, sammen med en årrekke av misvekst, forsterket fattigdommen og nøden. Fra det Darre tiltrådte stillingen som sogneprest sammenfattet han "det avvigde Aar" ved å skrive ned sine tanker og refleksjoner i marginen på kirkeboka. Dette gjorde han regelbundet hver nyttårsaften i en periode. (I Forsberg).

1798. Det avvigte Aar var velsignet. Vel var den foregaaende Vinter ledsaged med betydeligt Snefald og uroligt Vejr. Men Sneen svandt hastig hen om Vaaren. - Foraars, Sommer og Efteraar vare skionne og behagelige. Sæden kom til sædvanlig Tid i Jorden; Høeavlingen var usædvanlig riig; Kornavlingen god, men ikke meget foldig. Efteraaret og den sildigste Høstens Tid viiste os et Foraars behagelige Schene: Trærnes Knoppe stode bugede, Haveblomsterne stode i Flor som i Vaarens Dage. Luften var, for det mæste tør, men altid mild. - Til d. 9de November kunde Sæden have staaet uskadet for Kulde; da mærkede man først Frost og Vinterens Kommen med Sne. De første paa Vaaren sig yttrede Epidemie standsede, de syge kom sig snart. Liv og Glæde omgav alt levende. Lovet være Naturens Skaber og Herre! Du bevarer Aaret med Dit Gode. Dine Fodspor dryppe med Fedme!

Klæbo Præstegaard d. 31. December 1798.
J.H.Darre

1799. Dette Aars Vinter var overordentlig kold, især Søndenfjelds, i Danmark og Udenlands. Den 11. Februari var Kulden saa stor paa Tønset, at Therm. sank til 72 Grader og den følgende Morgen stod det 40 Grader. I den næste Nat satte man 2/3 Lod Qviksølv i

friLuft, da det om Morgenen var saa frostent at det lod sig udjævne som et Stykke Blye. - Det er forhen beviist at Qviksølv fryser ved 32 Grader Kulde, følgelig ikke saa urimeligt, at det anførte var rigtigt; hvilket med opsigtet tvivel blev af Bemerkere beviist at være Skeed.

I Danmark var Vinteren med Frost og Snefald saa betydelig, som Ingen kunde erindre. Mennesker ihjelfrøs paa Landevejene. I de sydligere Land, var den ligesaa overordentlig kold. - Her var høieste Kulde 20 og 21 Grader og ikkun lide Sne. - Foraaret tørt og koldt, dog uagtet blev Høe- og KornAfling meget betydelig. - Augusti Maaned truede med Nattekulde som dog ikke blev staaende - men Natten til 23.de September frøs Korn paa 2-3 Gaarde her i Klæbo. I Foraaret udbrød Krigen igien mod de Franske efter 1 Aars Stille. Russerne, de Kejserlige, Englænderne i Forbindelse med Tysken toge Italien tilbage. Ikkun Genua forsvarrede Frankerne. Disse havde nu hele Ægypten i Besiddelse.

Vort Fædreland var i alle Henseende lykkeligt under Himlens Velsignelse. Fred, Frugtbarhed, Sundhed bevarede vort Aar.

Klæbo Præstegaard d. 31. December 1799.
J.H. Darre

1800

Det 19de Aar 100de er da begyndt. - Herren bevarer vor Indgang og vor Udgang. - Det 19de Seceli 1te Dag blev i Fædrelandet festligholdt med Gudstieneste.

Illuminatione vare overalt i Rigerne forbudte. - Derimod var det Præsterne overladt frit at vælge Tæxt og Psalmer, som passede til Dagen.

I Trondhiems DomKirke blev denne Dag høytideliggjort ved en skøn Tale af Biskopen, Dr. SchönEyder hvortil Texten var Esai: 63, 19. v. og 64, 4.v. - For og efter Talen blev opført en smuk ChoralMusik.

I vort lille Klæbo var GudsTieneste Orden saaledes: Strax efter Bønnen, i HovedDørren, begyndte Psalmen: I Jesu Navn skal al vor Gierning ske, hvoraf Choret ene sang det 1te Vers og hele Menigheden istemte ved det 2et Vers og ligesaa ved det 3de Vers. Derpaa anstemmede Præsten til Psalmen: Allene Gud i Himmerig.

1800 var ikke det heldigste for Afgrøden. Især Klæbo leed betydeligt. Det Syndenfieldske Norge leed derimod meget af den overordentlige Tørke. Landet i det Heele var dog lykkeligt formedelst Fredens Velsignelse, og som det nu har nydt udi samfulde 80 Aar.

Det 18de Aar 100de endtes med Krig mellem de fleste Europas Magter, med Pæst i Spanien, med Hunger i Engeland, med Tyverie overalt. Vore Tide, Herre, staaer i Din Haand!

Klæbo Præstegaard d. 31. December 1800
J.H. Darre

1801 den 2den April blev i Danmarks Aarbøger en merkværdig Dag. Da de Danske havde en Kamp mellem den overlægne Engelske Flaade, under Admiralerne Parker og Nelson. - Mandagen den 3die Marts passerede den Engelske Flaade, over 50 Skibe, igiennem Sundet, hvor Kronborgs Ild dengang ikke skadet meget, fordi Fienden holdt sig nær til den Svenske Kyst; og ankrede op ved Hveen, (Ven, svensk øy i Øresund. Reds. anm.)

Torsdag Formiddag, Kl. 10, begyndte Nelson med 40 Skibe en rasende Kamp, i Kongedybet,

imod vor Søndre Defentions Linie, af omtrænt 18 Blokskibe bestaaende, og liggende Lovards udenfor Lundetten Quintus. Slaget varede i 4 1/2 Time. De Danske betegnede et Spartanskt Mod. - Kapitain Lassen, paa Blokskibet Prøvestenen, forhen kaldet C 7de, viiste at Tordenskioldsk Aand endnu findes i Fædrelandet. - Da Nelson tilbød en Stilstand ophørte den Danske Ild. - De Engelske Sejrerers Frugt var nogle gamle og nu sønderskudte Blokskibe, som de maatte brænde tillige med nogle af deres egne. - Dagen var blodig og Folketabet stort paa begge Side. - Jeg haaber Stilstand paa 14 Uge blev indgaaet. - Gud ske Tak for at videre Blods Udgydelse, indtil videre, blev stanset.

Himlen give os Fredens Velsignelse tilbage. Vort Fædrelands Regiæring haver baade ved sin Troskab i Forbindelser og ved Mandighed i Farer, erværvet sig nye Fordringer paa Europas Agtelse.

Blokskib= avrigget krigsskip som ble fast forankret for å sperre farvannet for fienden. (Reds. anm.)

1801 var næreved ligesaa misligt som det forrige Aar. I halve Klæbo frøs Kornet. I andre Egne paa enkelte Gaarde. - Handelens Spærring formedelst Krigen, gjorde det foregaaende Aars Misvæxt bobbelt følelig.

Mangelen paa Fødekornd skulde have steget til HungersNød iblandt alle Stadsindbyggere, dersom ikke vor fortræffelige Stiftamtmand Moltke, havde betimeligt sørget for den Fattiges Underholdning. Aaret var i Henstand til Europas politiske Tilstand eet af de merkkeligste; Krigen brød du imellem Engeland og de Nordiske Magte, af hvilke Danmark eene maatte bløde i Kampen den 2den April og, endskiønt Sejrerer gjorde dem (Rangen) stridig, erlagde de sig en erinderlig Rang. Med denne blodige Kamp ophørte Krigen i Norden. Tilsidst ophørte den òg mellem Engeland og Frankrig. - Aaret som begyndte med de skrækkeligste Udsigter endtes med Fred i alle Land.

Klæbo Præstegaard den 31. December 1801
J.H. Darre

1802.

Aaret var saa vidt misligt baade paa Høe og Korn; ej alene her, men og i det heele Nordenfieldske. Jorden bar en stor Overflødigheid paa Agre og Enge. Et sildligt og koldt Foraar, en ualmindelig vaad Juni og tidlig Frost ved Høsten gjorde hver sit til at Høe- og Kornavlingen mislykkedes. Hertil de overordentlige høie Priise paa all Ting. (----)

Den fattige gik det nye Aaret i møde med Udsigter til HungersNød. Til Kummerens Afhielpning gjorde Menighederne be bedste Foranstaltninger i forbindelse med formaanlige gaver til Amtets fattige Almue af Trondhiem. Tilsammen blev det givet 3600 Rd. og Kongen 1000 Rd.

Man seer nu uden tvivel Grunden til de store Buers Urolighed, Storme og Vandfloder, som betegnede det det avvigde Aar, foranledigede ved Jordskiælve i Sydamerika og flere i det østlige Europa. Disse tildragelser i Naturen maae tiene til at temme den moralske Unatur, - saa viiser Forsynets Veje atter sin Visdom i at styre Tingene.

Klæbo Præstegaard d. 31. December 1802

1803 faldt noget bedre ud end de 3nne (trenne. Red. anm.)foregaaende Aar. Ogsaa dette Aars Sommer og Høst var fugtig paa 3 Uger nær i Juli og Augusti Maaneder. Kornet frøs ikke, men var i almindelighed ikke fuldt modent. - De fleste havde neppe selv Udsæd og mange tabte ved uagt-somt Indkiøb af fremmed Sædekorn. Ifølge heraf vil Trangen ogsaa item vendte, og især imod Foraaret, komme nær den Grad som forrige Aar. Høebjærningen faldt vel ud for den der passede den betjenelige Tid, men mangfoldige fik en stor Hober forraadent Høe.

1804

Sommeren var en af de behageligste og til Deels overordentlig varm. Kornet blev saa fuldmodent som det ikke har været paa i mange Aar. Kan hænde at mange fattedes tilstrækkelig Udsæd. September og halve October Maaneder var derimod ustadig. Kornet stod længe ude formedelst nedfaldende Regn.

Resten af April Maaned var tørr og kold. - Heele Maj ligesaa. Juni Maaned fugtig, men mild. I Juli og Augusti mer tørt end fugtigt Vejr, nogengange stærk tørke og mange Dage overordentlig Hede. I det heele taget kan Sommeren tælles blandt de meget varme.

Klæbo Præstegaard d. 31. December 1804

J.H. Darre

KLÆBU SKYTTERLAG

Skrevet i 1974 av Sigurd Gjølga

Skytterbevegelsen som organisert institusjon er bare godt og vel 100 år her i landet. Men allerede på 1600-tallet var det mange private "Ildvaaben" spredt over hele landet. Dette skyldtes et dansk påbud som påla alle odelsbønder og jordeiere å være "Bøsseskydtere". Påbudet ble gjentatt i 1687 i Kristian den V. Norske Lov som til og med satte straff for å pantsette, selge eller låne geværet bort fra gården.

Tidlig på 1800-tallet ble det stiftet "Skydeselskaber" i de større byer, og i 1860-årene ble det stiftet mange Skytterlag, som trolig var en fortsettelse av de gamle "Skydeselskabene". I 1881 fikk en de første "Folkebevæbningssamlag" som ga støtte til organisering av Skytterlag i en rekke bygder Nordenfjells. Den 16. juli samme år ble Uttrøndelag Folkebevæbningsselskab stiftet i Melhus, hvor det møtte utsendinger fra Trondhjem og omliggende bygder. En merker seg at blant de 5 varamenn som ble valgt til styret er lærer O. Svaan fra Klæbu.

Skyttersaken vakte stor interesse utover landet, og i 1882 ble det stiftet et Skytterlag i Klæbu. Det fikk navnet Hyttefossen Skytterlag, og hadde sin bane der, med standplass ved "Jo-salen". Skyteavstand var 100, 200, 400 og 600 meter.

Lagets første formann var O. Svaan 1882-83 og og 1886-91. J. Hyttsagen var formann 1884-85 og K. Grendstad 1892. En tid etter at Hyttefossen Skytterlag var stiftet ble det også stiftet et skytterlag i den nordre del av bygda som fikk hete Klæbu Skytterlag. Dette var trolig i 1890-årene. Dette laget hadde bane i Nordsetrønningen, men ble senere flyttet til Holten. Så vidt vites var Eskild Svaan lagets første formann.

I 1924 gikk begge lagene sammen og dannet Klæbu Skytterlag. Banen ble for en tid flyttet til Stormyra ovenfor gården Husby.

I Uttrøndelag Skyttesamlags jubileumsberetning 1913 heter det: "Klæbu er et ganske sterkt lag, - var oppe i 33 medlemmer og aldri under 23. Rifletallet mellom 15 og 26." Ingen andre enn O. Svaan, J. Hyttsagen og K. Grendstad er nevnt i denne forbindelse. En må således gå ut fra at nevnte medlemstall etc. må grunne seg på det resultatet en fikk etter at lagene sluttet seg sammen.

Ny skytterbane ble tatt i bruk ved Damtjønna ovenfor Svean i begynnelsen av 1930-årene. Der var det skytehold på 100 og 300 meter. Men allerede i 1938 ble denne banen nedlagt og en ny og moderne bane anlagt på Holten med åpnings skyting den 27. august året etterpå. Leiekontrakten for denne banen var for et tidsrum på 20 år. Mye arbeid sto igjen før en kunne si seg ferdig, men så kom krigen og all denne virksomheten opphørte. Neste gang lagets medlemmer kom sammen, var den 7. juli 1945.

Love og Skydereglement for Skytterlag:

- § 1. Som Medlem kan enhver hæderlig og uberygget Mand, der har fyldt sit 15de Aar, medtages.
- § 2. Kontingenten, 1 Krone, betaales ved Indtrædelsen og senere hvert Aar inden 14de April.
- § 3. Bestyrelsen skal bestaa, af 5 Medlemmer, hvoraf mindst 2 maa være aktive Skyttere.
- § 4. Valg paa Bestyrelse sker ved den aarlige Generalforsamling, der sammenkaldes i Midten af April Maaned. De valgte fungerer i 2 Aar, dog saaledes, at i det første Aar aftræder 3 Medlemmer, i det andet 2 og saa fremdeles.
- § 5. Udmeldelse af Skytterlaget maa ske inden medio April.
- § 6. Kassereren, der kan være Medlem af Bestyrelsen og vælges samtidig som denne, fungerer i 1 Aar, har at indfordre alle Foreningens Indtægter, betale alle af Bestyrelsen anviste Regninger og ved Generalforsamlingen i April Maaned at fremlægge sit Regnskab.
- § 7. Bestyrelsen kan, naar den finder det nødvendigt, sammenkalde en ekstraordinær Generalforsamling.

§ 8. Forandring i Foreningens Love udfordrer mindst 2/3 af de mødende Stemmer for sig.

§ 9. Skulde noget Medlem opføre sig saadan, at hans Adfærd gjør ham fortjent til Udvisning af Skytterlaget, da har Bestyrelsen at sammenkalde en Generalforsamling, hvori Beslutning dens Angaaende fattes med 2/3 af de mødende Stemmer.

Skydereglement.

§ 1. Centralforeningens Normalskive benyttes.

§ 2. Enhver Skytter træder frem efter Nummer 1,2,3, o.s.v.

§ 3. Enhver Skytter maa have sit Gevær i Orden, saa at intetsomhelst unødvændigt Ophold sker under Skydningen. Er nogen endnu ikke kommet, naar hans Nummer opraabes til Skydning, skal han de tabte Skud umiddelbart skyde efterat de andre Skyttere er ferdige.

§ 4. Ladningen sker paa det af Bestyrelsen anviste Sted. De ladte Geværer bæres saaledes at Munden vender opad.

§ 5. Saavel under Ladningen som under Skydningen maa den størst mulige Forsigtighed iagttages; under Ladningen bør saaledes Geværret holdes i en passende opadvendt og farefri Stilling.

Skud til Rengjøring o.l. maa ikke affyres, efterat der er givet Markøren Signal til Skydningens Begyndelse.

§ 6. Hvis Geværret klikker, træder Skytteren tilbage til Ladepallden for at bringe Geværret eller Ladningen i Orden, og skyder han de manglende Skud umiddelbart efter, at Omgangen er færdig.

§ 7. Skuddene tælles efter point. Træffer Kuglen Delingen, regnes Skudet efter bedste Point.

§ 8. Skulde det ved Præmieskydning træffe, at to eller flere Skyttere have lige Point, bestømmes Ordenen ved Omskydning.

§ 9. Paa den til Skydningen og Ladningen bestemte Plads, maa ingen anden end Skytteren opholde sig; paa Ladepladsen maa ingen opholde sig længe, end til han haver ladet sin Rifle.

§ 10. Skydningen foregaar på fri Haand og paa afstande, som bestømmes af Bestyrelsen.

§ 11. Paa Skyde- og Ladepladsen maa ikke røges Tobak eller nydes Forfriskninger; dog kan saadant tillades paa et af Bestyrelsen anvist Sted.

§ 12. Hvis nogen fremmøder beskjenket til de tilforordnede Skydeøvelser, har den eller de af Bestyrelsen tilstedeværende Medlemmer Ret til fra denne Øvelse at bortvise ham.

§ 13. Overtrædelser af Reglementet straffes med Mulkt fra Kr. 0,40 til Kr. 4.00.

*EN HJERTELIG TAKK TIL ALLE SOM HAR BIDRATT
MED ARTIKLER OG ANNET TIL ÅRETS HISTORIEBLAD!*

- VI I REDAKSJONEN.

SØBYGDENS UNGDOMSFORENING

UTDRAG FRA PROTOKOLL FRA 1891/92

Protokollen er blitt bevart av Karen Reinert-Jonassen, f. Brøttem, og siden overlevert Historielaget av Helene Jonassen. Teksten er gjengitt slik den står, men med et og annet manglende ord innfeldt.

§ 1. Foreningens formaal er at virke til Udbredelse af almennyttige Kundskaber dels ved Foredrag og Oplæsning, dels ved Diskussion, samt ved Udlaan af de Bøger, som Foreningen maatte komme i Besiddelse af.

Søndagsaften afholdtes møde 5te April i Søbygdens Ungdomsforening. Til ordstyrer blev valgt B. Kvernodden. Som diskussions emne blev fra foregaaende møde fremsat af N. Bjerkli som ikke fremmødte, forholdet mellem mand og kvinde, hvilket blev udsat til senere Møde.

Som gammelt diskussions emne blev fra foregaaende møde fremmet af O. Svaan; sædelighedsforholdene, hvilket indledes af forslagsstilleren, af et foredrag. Hvori han søgte at paavise de værste og største skadeligheder og bedrifter kjønnene imellem. Jeg har hele tiden ikke fundet forholdene hos os, som det skulde og burde være, men ikke saa galt som i udlandene. Tilstanden er nu saa medtaget at det bør omtales. Vi har noget iblandt os, som heder blodskam, saa har vi natteløberi og nattefrieri; det er den slette moral, en feil opdragelse fra barndommen.

Børn viser, at de har hørt og vist for meget dyriske rygter og bedrifter. Dette kommer sig deraf, at voksne folk er for uforsigtige til at tale roddent snak ved børns nærværelse, og nevnte et eks; en 4 aars gammel gut, der spurgte sin moder hvorledes børn blev til. Moderen kom i en hæftig tankegang over hvilket svar hun skulde give sit barn, jo endelig kom hun til den rette tanke og svaret faldt saaledes til barnet; det bliver naar fader sover hos mor. Alle er blevet enige om, at hun svarede ret.

Vi bærer ikke respekt for hverandre kjønnene imellem, og bluferdige gutter og piger samtaler med hverandre om de slabreste ting, hvilket ofte leder til selvbesmittelse. Herpaa optages saken til diskussion om hvorledes disse sædligheds forhold best lader sig forenes, og diskussionen blev livlig.

O. Svaan udtalte! For mange aar tilbage blev det gjort forsøg her i bygden paa at have skjærskilte værelser for mand og kvinde,- at folk ikke vil bite paa dette viser sig mangel gang, at veien ikke er saa lang over gulvet, og har baaret følger.

L. Grindstad udtalte! At hvad separasjonssystemet har virket over landdistriktene, er dette umulig at faa gjennomført her iblandt konsonerte (kondisjonerte. Reds anm.) Dem sover paa skjærskilte rum, men hos hvem findes usædeligheten størst og frekkest? Et naturligt menneske kan man ikke fratage naturligheten, det ligger i selve naturen; men det skal være til gagn det usædeligheds savn, - og enerum, nei tvert imod til skade og fordervelse. Og fremholdt en præst som vilde have planking paa halv væg for at have kjønnene delt ved nattetid, og hvorover han (L. Grindstad. Reds. anm.) ikke vilde være enig i Svaans uttalelser.

O. Svaan udtalte! Det reparations system, at vi skulde være afstengt fra hverandre, det vilde være for hart. Søfolk er i regelen slemme efter kvindfolk, og det af den grund, at dem ikke ser kvindfolk paa aarevis læng; men om der bare har en kvinde om bord er det langt bedre.

L. Grindstad udtalte! Paa de største gaarde udover landet er de styggeste bedrifter og groveste uttrykker. Franke (franske? Reds anm.) havde opprettet en skole, hvor der er begge kjønn, men viser sig intet usædligt, saa jeg mener at man stenger kjønnene formeget skilt fra hverandre.

O. Svaan udtalte! Vi er for daarligt udrustede fra barndommen af for at modstaa disse ting, børn har i regelen lige saa god kjendskab paa disse ting som de voksne, og det har grebet om sig på landdistriktene, og danner sig fantasibilder.

B. Kvernodden udtalte! At vi burde se til os selv først og holde os (så) vidt som muligt afsondret fra hverandre.

O. Svaan udtalte! At foreldrene under tiden ikke ved hvor deres børn holder til, og hvad de har gjort

og hvad de gjør, og fra de steder faar man de værste børn, det er af høiest vigtighed at man fører et stadig tilsyn med sine børn og tjenere.

K. Brøttem udtalte! Hvad usædeligheten angaar, saa behøver vi ikke gaa udenfor vor egen bygd, jeg troer ogsaa at den hos os har gaaet paa bredsporet bane. For en del aar tilbage blev det gjort en saadan lov her i bygden, eller om jeg vil kalde det en sædelighedsforening, at alle husfædre der havde børn eller ungdom skulde holde sine døre laaste om netterne, saa at ikke ungdommen fik komme ud paa natteløberi; men af dette har vi eks. paa hvad det frugt, så jeg for min del tror, at dere som har ungdom bevarer (dem) best ved at lade dørene staa obne om natten og lade ungdommen faa saa megen fritid som muligt.

B. Kvernodden indrømmede! At natteløberiet er en uting; men der hvor dette er aflagt og aftensvandingene er tiltaget er usædeligheden verst, og findes der en stor sten eller en omhvelvet baad i nærheden, saa ligger der par om par i skjul.

J. Grindstad troede! At det til sine tider var bra med natteløberiet, for da det her hos os findes noget som heder juletrær og paaskeæg, som vi unge mænd skal gaa efter, og naar skal vi hendte dette dersom vi ikke faar bruge natten dertil.

L. Grindstad udtalte at natteløberiet bør være aflagt, men nattefrieriet bør vi have. Dersom man skal gaa om dagen i et saadant vigtigt anliggende, vil det mangan gang føre ulemper med sig, da man en saadan anledning vil fare saa meget i skjul om muligt.

O. Svaan udtalte! Fyren som vil gifte sig bør ikke alene kunde et haandværk, man føder ikke familje

bare ved at kunde holde i tømmene og økse og hugge.

J. Bjerkli troede: At man godt kunde forsørge familie om man ikke kunde andet end at kjøre og hugge.

L. Grindstad udtalte! At om dette skal praktiseres da bliver det få ægteskaber. Af de mange der bliver gifte, saa er det bestemt for en del fra vuggen til graven hvem de skal have.

B. Kvernodden troede! At af de mange ægteskaber der bliver stiftede, ere mange skadelige og fordervende.

O. Svaan udtalte! At de bør stifte forbindelser inden sine forældre og have deres samtykke om han eller hun skulde have den eller den.

L. Grindstad udtalte! Da kjærligheden elsker hinanden, saa synes jeg det er ufornuftigt at nogen lægger sig imod dette, da det er bestemt før.

O. Svaan udtalte! At der gives tilfælder, og fremsatte eks. om en kobberslager der kom paa en stor bondegaard i Størdalen og der fik lødt. paa samme gaard var 2 døttre. etter at kobberslageren har reist kom den yngre datteren spørlost bort, husets folk nærrede da mistvil og satte efter dem og fandt dem i en hytte nede paa Størdals-halsen.

L. Grindstad udtalte! At der (findes) tusinder af ægteskaber som ikke er stiftede af Gud, men af dem som er bestemt for hverandre. Af Gud er det umuligt at skille dem ad om verdenshavets bølger staar dem imellem.

Claus Brøttem
t.f. Sekretær.

Historiebladets oppgave er å formidle glimt fra eldre tider.

Vi i redaksjonen er derfor avhenging av tips og stoff fra leserene.

Har du gamle brev liggende på kistebunnen, dokumenter som kan være av interesse eller fortellinger om levevilkår og livsformer i eldre tider, så ta kontakt med noen av oss i redaksjonen.

ET LITE KRIGSMINNE

Av Marit Kleven

Budøra med kulehullet.

Sommeren 1943 var min far og jeg på tur i Brungmarka.

Han eide ei lita bu på Moavollen hvor vi skulle være.

Da vi skulle låse opp budøra fikk vi se at det var et kulehull i den. Bildet viser at det må ha vært fra en mitraljøse, og kommet fra fly.

Kula hadde gått rett gjennom både det tykke jernbeslaget og døra, fortsatt inn i bua og pløyd en stor flis av gulvet. Den hadde nok også fortsatt gjennom

gulvet og ned i jorda.

Kulehullet i døra er der fremdeles, og står som et krigsminne.

BARNDOMSMINNE

Asbjørn Aune, f. 1914, fortalte denne historien noen gang på 1940-tallet:

Han var født på gården Aune og vokste opp der sammen med fire brødre. Som nest eldst måtte han tidlig begynne og hjelpe til med et og annet. Til de første syslene hørte henting av posten hos frøken Albertine Bugge på Halsetbakken. I 4-5-årsalderen fikk han følge med den to år eldre broren Olav på disse turene. Slike ærender var populære fordi frøken Albertine av og til kunne finne på å spandere hver sitt drops på dem. En dag da guttene sto på farten for å hente posten, formante mor Olina dem: "Vesst a frøken

Bugge gi dåkk e drops så lyt de kom hau å sei takk." Med dette i minnet trasket de i vei. Men denne dagen så det mørkt ut på Halsetbakken, for frøken Albertine viste ikke minste tegn til å ha spanderbuksene på seg. Isteden nøyde den gode Albertine seg med å si: "Hvordan står det til med mor da?" - "Jau," svarte Asbjørn, "det e bærre bra med 'n mor. Ho sa at vesst vi fekk e drops eill nå slekt, så mått vi kom hau å sei takk..."

MÆLA

Av Ingebjørg Forsberg

Min mor var født 1905 og hadde gleden av å få leve hele sitt lange liv i Klæbu. Hun kjente derfor både bygda og folket godt. Av de mennesker som hun ofte snakket om var Ingeborg Tomasdatter Marstad, f.1841, i daglig tale kallet Mæla. Hun bodde i ei lita grå stuggu noen hundre meter fra Sveanbadet. Mælen, som stedet hette, var husmannsplass under Eidstu. Mæla og mannen skjøttet roinga over elva fram til Sveanbrua sto ferdig.

**Ingeborg
Tomasdatter
Marstad, f.
1841)**

Veien fra
Sjøbygda og
ned til sen-
trum gikk på
den tiden en-
ten over
Ståggån eller
via
Hyttefossen,
Springfoss-

brua, forbi Mælen og kom fram ved Husby. Min mor arbeidet i sin ungdom på Hyttefossen, og passerte derfor Mælen når hun skulle til sentrum. Hun mintes Mæla som enke, et snilt og godlynt menneske som likte å få besøk. Til stua, som lå ved elvebredden, hørte en liten jordlapp der hun satte poteter. Inne var det kjøkken og kammers. Kjøkkenet hadde grue der kaffekjelen for det meste hang på en krok. Ved siden av sto det en etasjeovn. Møblemanget besto av sengbenk/skuv-seng, bord, kråskap og et par stoler. Kammerset var på størrelse som et kott. Der hadde Mæla klærne sine, og der sto også ei kiste som hun oppbevarte matvarene sine i.

Sommers tid satt hun som regel ute på trappa med strikkinga og røyka karva skrå. Snadda rulla hun siden inn i et rødt lommeterkle og stoppa i forkleslomma til neste blås.

- Alle som hadde veien forbi Mælen ble invitert på kaffe. Av noen anledning takket de fleste nei. Dette likte Mæla dårlig. Da ble hun furten og sa; "å ja, kaffen e drekkainn, hainn. Æ koka 'n i går".

En dag da mor kom forbi møtte hun Mæla ved husnáva. Hun hadde som vanlig vært ute i olderkrattet bak stuggu og samlet ved, og nå kom hun med ei kvistbøre på ryggen. Den ellers så godlynte Mæla var eitrende sint og hytta med ene neven, der hun holdt en muggen bolle. Omsider roet hun seg, og hele historien kom for en dag; Mæla hadde som vanlig vært ute i snaret og sanket ved da hun fikk øye på en bolle som lå inntil ei maurtue. Ved nærmere gransking av bollen dro hun kjensel på den. Den var jo av samme sorten som de hun hadde fått med seg i forklelomma fra Serri Eidstu for noen uker siden.... Så hadde det ene forklart det andre, og synderen hadde blitt avslørt straks før mor kom. Jo, det hele lå slik an; Bjarne Aune, f. 1899, var dreng hos Iver Eidstu. Etersom gården hadde sommerfjøset rett opp for Mælen, kom gutten ofte til å ha veiene forbi. Og hver gang ble han invitert på kaffe. Siste gangen var i går, men Bjarne hadde som vanlig takket bestemt nei. Da Mælas forsikring om at "æ koka 'n i går" heller ikke hjalp, syntes hun det var for ille. Noe måtte han da få av henne. Derfor hadde hun gått til kista på kammeret og henta en av bollene fra Eidstu og stukket til ham.- Så hadde den slyngelen kasta bollen i skogen! Mæla var helt ifra seg, og lovet dyrt og hellig at det var siste gangen drengen hos 'n Iver og a Serri ble påspandert noe av henne!

Mæla var selbygg. Som ung kom hun til Klæbu og arbeidet bl.a.som setertaus på Lysklett. I 40-årsalderen giftet hun seg og flyttet til Mælen. Mannen var graver på kirkegården og skjøttet dessuten roinga over elva. Han døde i 1912, og kona tok over ansvaret for transporten over elva. De styrende innså etter hvert at det var uforsvarlig

å la den aldrende enka bo alene. Fra våren og langt ut på høsten så folk henne stå ved elvebred- den og karre i land drivved. På vinteren ble hun isolert av snøen. Men Mæla ville ikke flytte.

Borghild Grendstad, f. 1910 på Stolvolden, kjente også Mæla godt. Hun fortalte at Mæla var både et fredsommelig og vittig menneske, og at folk gjerne stilte opp for henne. Således ble hun tilbudt husvære for vinteren både hos Albert Eggan, på Stolvolden og i Herrstuggu på Prestegården. Borghild husket at hun var på Stolvolden noen vintre. Der drev hun med karding, spinning, strikking og slikt. Men når våren kom ville hun prompt heim til Mælen. Alle forsøk på overtaling var forgjeves. Hvis de forsøkte å hindre henne ved ikke å stille med flyttehjelp, stoppet hun sake- ne sine i en sekk, tok den på ryggen og ruslet heim til sitt.

Mæla ble sett på som en original på grunn av at hun røkte snadde. Ikke så sjelden gikk hun lens for tobakk, og måtte ut og bomme seg et pipe- stopp. På Stolvolden oppbevarte Andreas tobak- ken i ei bordskoffe på kjøkkenet. I likhet med mange andre hadde han gått lei av Mælas småtig- geri etter karva skrå. Så når hun ved et tilfelle kom på besøk og samtidig undret om hun kunne få litt å stoppe i pipa, sa Andreas at han var to- bakklaus, han også. Men Arne, som var i 4-5årsal- deren reagerte raskt og sa: "Jau, du har da tobak- ken dinn her du, far", og dro ut skoffa med den skjulte skatten.

At folk takket nei til Mælas traktering, hadde nok sin naturlige årsak. I min barndom hørte jeg en selsom historie om at Mæla ved et tilfelle hadde invitert presten med frue på kaffe, og at de da hadde kommet i en brysom situasjon. Men med tanke på avstanden mellom prestegården og Mælen fant jeg først det hele svært usannsynlig. Men Borghild Grendstad kunne både bekrefte historien og gi en rimelig forklaring til dette kaffeselskapet; I forbindelse med at prestegården skulle repareres, flyttet prestefamilien ut i Herrstuggu. På vinteren måtte Mæla få bo på et loft der. Borghild husket at hun fulgte med sin mor til kirka en dag i vårløysinga. Penklærne bar de med seg i ei veske, og gikk inn til Mæla og skiftet tøy før de gikk til kirka. Trappa opp til

loftsrommet var en bratt stige som de hadde van- skelig for å ta seg opp og ned på.

- Det var således under Mælas overvintring i Herrstuggu at presten Riiser med frue ble innvi- tert på kaffe og vafler. Presten ante vel uråd og gikk dit opp litt i forveien. Mæla hadde stekt va- fler, og for at disse ikke skulle tørke hadde hun tatt sitt godt brukte lommestørkle og lagt over fa- tet. Presten handlet lynraskt, nappet til seg den møkkete filla og sa; Det er kanskje best at vi tar bort dette innen min frue kommer....

Da Sveanbrua ble åpnet i 1925, var det Mæla som fikk æren av å klippe snora. Hun ble fraktet i bil fram til brua, men nektet å stå av for å utføre sitt oppdrag. Folkhumoren ville gjøre gjeldende at Mæla ble så begeistret over bilkjøringa at hun derfor nektet å stå av for å klippe snora.

Dette, mente Borghild Grendstad, var helt feil. Mæla var ved dette tidspunktet 84 år og hadde lenge vært plaget av dårlig syn. Derfor var hun forhindret fra å utføre sitt hedersverv på annen måte enn at tråden ble løftet opp til bilen der hun satt. Da den høytidelige seremonien var over, ble hun tatt med på en biltur opp til Lappen. Da Mæla, med sitt svekkede syn, skimtet dyrka mark på begge sider av veien, ble hun forferda og ut- brast: "Trøste mæ, no kjøre dæm gjænnom kâinnâ- kern på Moa!"

Mæla, døde i 1929. Etterpå ble det holdt auksjon på hennes etterlatenskaper. Interessen var stor. Mange fra hennes heimbygd møtte opp, og etter- på kom noen av dem til Bjørklia for å overnatte. De kunne fortelle at Ingeborg Tomasdatter etterlot seg mye gode strikkevarer. For ikke å snakke om alle staute "fattna" (strømper der foten var utslitt og derfor avklipt). Disse ble solgt for 25 øre bun- ten. Sjøbygda var dårlig representert, kunne sel- byggene fortelle. Peder Warmdal var den eneste fra vår kant av bygda.

De gode selbyggene var imidlertid både forbauset og indig- nert over at Peder, som hadde en stor barneflokk, ikke pas- set på å forsyne seg med et knippe billige og staute "fattna".

KONFIRMANTER FOR 70 ÅR SIDEN

DEN 25. SEPTEMBER 1932 BLE 14 UNGDOMMER KONFIRMERT I KLÆBU.

*Foran fra v. Gudrun Andrea Torvmark, Gudrun Svaan, prest Arne Skjånes,
Gunvor Varmdal, Andrea Sneeggen.*

*Andre rekke: Alf Ingemar Holm, Olav Grendstadbakk, Ragna Nordsetrønningen,
Anna Katrine Ulstad, Leif Sigurd Storø. Bakerste rekke: Alf Edvin Margido Gilde,
Olaf Rønningen, Gunnar Renå, Arne Forseth, Ottar Renå.*

Boka "Klæbu Seminar"

*forfattet av Birger Sivertsen, finnes å få kjøp hos Klæbu Sparebank,
Klæbu Folkebibliotek eller etter henvendelse til Lars Braa, tlf. 72832617.*

Priset pr. eks. er kr 250,-.

OM «Å GÅ UT PÅ DATO»

Av Husmanden i Sjøbygden

Før i ti'n kaillt vi det som va gammelt og lite brukaint for omodærne. I dag ha slekt "gått ut på dato" og lyt ærstattas med nå som e nymodærne. Såmmå va det, men det va my likar før.

Borti banka går d'itj an å få ei bankbok længer, for slekt ha gått ut på dato, sei dæm. Men me'a 'n Bernt Ørset satt borti gammel-Herredshuset og hill styr på pængåm åt folk, va det ainsless. Ja, aillt va ainsless da. Når Husmanden kom dit for å sætt inn smør- og sauppængainn, så kræmta 'n Bernt føsst inna 'n sa; "det e sjøbygge ut å fær, sjer æ". Sea va det bærre å dråggå med sæ ein stol attåt diska, sætt sæ og tøm pongen framma blækkhuset hass. Så rækna 'n Bernt pængainn, la dæm ni ei skoff, læsst og stuppa nøkkeln i lomma. Ættepå duppa 'n pænna ni blækkhuset og skreiv inn ei kron og fæm-og tyve øre, eill kerr det no kuinn vårrå, ti bankboka. Og me'a 'n hill på med det der vainn vi tu å snakk om kelles det sto te både inni Ørset-grejn og 'pi Sjøbygden, og diskuter om Fæmt dagsværet ha sli inn eill itj. Og når 'n Bernt levert tebakere boka så bokka 'n – skjont 'n satt. Og lik æns gjol Husmanden skjont 'n ha gjort sæ pænglaus. Sea va det bærre å gå heimatt og gjøm bankboka ni sænghælmen på Måssåhauga.

Men borti nybanka får du itj så pass som ei bankbok længer. For i dag e ingen götte ta fram pænn og blækkhus. Slekt ha gått ut på dato, det òg. Forræssen kainn det vårrå det såmmå, for det finns snart itj sænghælm å få ti, såpass at 'n kainn få gjømt ei bankbok på skikkele vis.

I dag sett det ein heil hop med kvinnfolk atta disken borti banka, men ailler at dæm sei som 'n Bernt Ørset; "det e sjøbygge ut å fær sjer æ". Husmanden ha probert å dråggå med sæ ein stol attåt diska derres, men det e itnå snakk ti de der førtjåm. Dæm bry sæ itj om kortje Fæmt dagsværet, Jarnneiten eill Kyndelsmæssklompen, dæm. Og det kjæm sæ tå at dæm ha fått sæ e kvarsett fjærnsyn atta disken. Og det sett dæm og glane borti, - mett i arbeidsøkten. Det e stort spektakel at folk ska få betalt for å sett sön å spållå sæ. Nå slekt skuill ailler 'n Bernt ha lætt dæm gjørrå. Og kerr e det de der førtjåinn sett å nau-glane på i eininjen? Det ha heint at Husmanden ha tøgð sæ over disken for å sjå, men programma derres ha verre klein. De ha verre ailldeles grått

på skjærmåm derres. Men sjøl sett dæm der pal og glane inna dæm levere frå sæ pængainn som folk ska ha.

No ska ingen tru at Husmanden e tå dæm som sætt sæ på bakfóten for aillt nymodærne. Vadde-så-lekt! Som for æksæmpel da dæm flóttá Posten bortát 'ám Sparklæbu, dvs. Devlen. Itjná kuinna verre likar. For 'n Sparklæbu spárrá sá gæli at det gjekk itj an á kjøp sæ sápass som ei stæmnál tå 'ám. Nálaua va sá lita at det gjekk mæst itj an á træ ti trá'n. Og det som sto på prislappám hass vart ætte kvart sá smátt skrevve at Husmanden va itj götte lássá det. Dæffor e det my likar at det vart postmainn tå 'ám. No kaille 'n sæ for Botnpris, og det máte godt át Posta.

Itj for det; det e my godt á sei om Devlen. For ætte at det vart datostæmpling på varám, ha det vertte my som Husmanden ha fáttá berre heim gratis frá butikka hass. For ingen e götte eta ei vukkugammel kak længer, langt minner kjøp e hássápar der lætten ha gått ut på dato. Og lik æns ha det vertte med sá mangt. Det lyt várrá nytt.

Og borti kjerkáinn ha snart aillt gått ut på dato. Da Husmanden fekk hør det strauk 'n beinvein dit for á hjælp te, i von om á fá sæ ein gratis kjerkbænk. For tremarken ha snart ete opp sængbænken på Mássáhauga.

Men tru d'tj at a Marie ha tjuvstarta! Og ho, som e sá snáp tå sæ, ha ferre fler raninga oppme væggám da Husmanden kom. Billeda tå Eidsvollsmainna og ná ainner kailla ha vertte med på langkosta, sá dæm skuill bárrás oppá galleriet. Og det va det itjná á sei om, for det má da finnas både ønger og kanskje lik sá frak karra som de derrainn á hæng på vægginn.

Lik rætt vart Husmanden forarga: Kaillainn kunna fátt hinge der dæm háng ei styinn te. Istan kuinn vi ha hjælttes át á revve ned altertavla. For e det ná som ha gått ut på dato sá lyt det várrá deinn. Det e beint ut ei skam at det itj ha vertte mala ei ny på over to hoinner ár, ment Husmanden. A Marie sa itj ná' om det, men ment at sá læng det itj finns pæng te ei ny sá lyt vi drággås med deinn vi har. Vi vart sære forlekt om at preikstol'n ska bort. For dinn der strompen sjer ut som om trøskværket hass Kal Nesse' ha vertte oppmala og sætt på kaint. Og bærré i veia e 'n. - Men kerr skuill vi gjórrá tå 'ám? Vi bestæmt oss for at 'n itj skuill kastas. Men om vi fekk drigge 'n bortát dinn ein

vægga sá kuinn dæm som fær på roinnvask fá lán 'n. Og a Marie, som sjøl møes my med á rökk opp, tókt at det va e bra forslag.

Da a Marie villa riv ned de der langsmal fjólinn som dæm hængé opp salm-nómra på, va Husmanden heilt enig. For de derrainn ha ailler verre te náa nøtte. Kerr e det te meinig á hæng opp ná salm-nommer når de sámmáainn stár ti salmboken? Nei, da e det likar at de der handgjærnings-kjærringáinn saume ná pennt og hængé på kjerkvægginn, ment Husmanden.

Det der dæm kaille "likestilling" e ná slag som fænge Husmanden. For no e det på ti'a at vi karra bli æstimert ög. Dæffor bestæmt Husmanden på stáainn fot at ein tå brurstolám ska skjeftas ut. For det kainn itj kaillas for "likestilling" når karrainn ska máttá sett ti ein þrustol. Det e rætt og slætt ei fornærmels! Nei, slekt há gått ut på dato for ailler sá læng sea. Det lyt várrá både brur- og gomstola om 'n ska følj med ti'a. Sea kjæm fólk te á gift sæ både ein og flergång.

Men dinn der altertavla..... Husmanden fekk itj sámm ti auám for dinn der forargelsa. Men ein sjöbygg får ailler várrá rádlaus. Dan ætte strauk Husmanden over Stággán. Og no ha a Mæret borti Tørvmarken lávvá á mál-ei ny te rimele pris på Tossdagstræffen. Og får Husmanden e par kjerkbænka tå 'n Marie, sá e vi kvett. For bygda ska itj trøng á skjæmmas for ei altertavel som ha gått ut på dato for mer einn to hoinner ár sea.

Nei, det va 'n Botnpris. No kjæm det te á bli som før i ti'n oppmed Sjøa. Sá furt Devlen ha finne att sykkeln hass Oluf Storvolla og smort 'n, sá tæ 'n postvæska og kjæm trampainn over Stággán. Sea blæs 'n videre over Høttfossen, Lappen og Tanemsflata. Oppmed Tejtrøn bli det sætt opp ein storkasse som før i ti'n, der aill får gå á fá ti posten sinn. Og ska det seinnas bræv sá e det bærré á lægg det ni kassinn med pængainn te frimærke oppá. For sön gjol vi før.

Men Devlen kjæm itj te á ha sá my prakkt med det, for i dag ha frimærka vertte sá dyr at fólk kvie sæ for á seinn bræv. Men kerrsom veit? Skuill ny postmajn kom over ná frimærká som ha gått ut på dato, sá kjæm sekkert vi 'pi Sjøbygden te á fá dæm te Botnpris.

EN DRENGS MEMOARER FRA 1940-45

Gjenfortalt etter Henry Sellesbakk, f. 1921

Som unggutt i krigsårene var jeg dreng på gården Krokum. Arnt Krokum, f. 1873 og grunnlegger av Klæburuta, var da død. Det var sønnen Karl (Kalle) f. 1903, og kona Gunvor som hadde tatt over gården. Bror til Kalle, Olaf, overtok Klæburuta etter sin far, men bodde ennå heime på gården.

Det var noe spesielt både med gården og folket i Krokum. Arbeidet var vel like tungt og slitsomt som over alt ellers på den tid, og lønna var ikke så mye å skryte av. Men det var en egen atmosfære som gjorde at alle trivdes der. Det var med andre ord stor takhøyde hos Kalle og Gunvor. Der var det bestandig mye folk. Flere tjente der, og det var også en del folk fra Trondheim som var evakuert der i krigsåra. Så det var mange rundt matbordet, i alle fall om sommeren.

Det hendte også ofte at naboer kom innom, og gjestfri som Gunvor var dekte hun på til kaffe på langbordet i kjøkkenet til disse besøkende. Hvis Olaf var heime gikk han til matskapet og fant rester, sånt som fleskfatet, rester av kjøtt og fisk etc. og satte på bordet i tillegg til kaffebrød som sto der fra før. "De lyt ha lite tå det her òg", sa han. På nabogården Krokbakken, i sin tid småbruk under gården, bodde ekteparet Ane, f. 1869 og Petter, f. 1874. Det var et stillfarende og beskjedent par, skjønt Petter var kjent for å være litt oppfarende og snarsint av seg. Men det gikk fort over. I blant kunne vi se Petter komme gående med Ane ca. 20 meter bakom, og etter henne med samme avstand kom hunden Bob. – Perle Bob ble den også kalt. Da var de på vei til Bedehuset.

Både Kalle og Olaf var kjent for sine spesielle evner til å finne på "hys". Midt i hverdagen kunne de finne på de mest sprøe ting, som utløste munterhet etterpå.

En kveld på ettersommeren hadde Ane på Krokbakken invitert kvinnfolka på gården til sjokolade, - det var bursdag! Det var godvær og passe skumt, slik som det kan være på ettersommeren. Kalle og Olaf hadde oppdaget at kvinnfolka gikk, og ante uråd. De syntes det var urettferdig at ikke de fikk være med, og bestemte seg for å finne på noe.

Kalle fant en strisekk og tok med seg. Da de kom

oppå "bakkan" oppdaget de fort at Ane sto ved vedkomfyren og rørte i sjokoladegryta. Kalle var fort på taket og hev strisekken over murpipa. Enhver kan tenke seg hva dette resulterte i. Surrøyken bredte seg fort i kjøkkenet og Ane blåste og blåste gjennom ovnsdøra, men til ingen nytte. Petter begynte nok å ane uråd. I bråsinne for han på dør, hev unna trillebåra som de ubudne gjestene hadde plassert ved trappa og smurt inn med hønsskit. Det ble nok sagt noen ord som ikke egner seg på trykk mens trillebåra fikk sin medfart. Under stabburet lå de to synderne og hadde det artig.

Dette er en av mange episoder som disse to spissburer fant på. Tausene på gården var heller ikke udelt begeistret for ulike påfunn av de samme herrer. Det hendte at setene på utedoen var innsmurt med sirup og lignende når de kom dit med sine ærender.

Min tid som dreng var over da krigen var slutt, men jeg minnes med glede disse år fra svunnen tid. I 1946 kom hun, som jeg senere ble gift med, dit til gården som barnepike og hushjelp. Hun trivdes også veldig godt i disse omgivelser.

Nå er det den nye generasjonen som har tatt over. Arnt junior, sønn til Kalle, flytta gården oppå "bakkan". Men atmosfæren og trivselen er den samme gode som i tidligere år.

Petter hiver trillebåra i bråsinne

FRA VILLAGRISENS TID

Av Per Ulseth

Verden har vel aldri sett maken til bruk- og kastmentalitet som den vi opplever i dag. Det er kanskje ikke så dumt å minne om at det også i vår bygd, i relativ nær fortid, var ganske andre tilstander.

Vi er fremdeles ganske mange som husker tilbake til krigsårene 1940-45, til ei tid da både sko og klær var mangelvare, mens matrasjonene ble mindre og mindre for hvert krigsår. Dette var altså i de fem første årene etter "de harde trettiåra."

Tiltakene for å skaffe tilveie litt ekstra utenom rasjonene ble etter hvert mange forskjellige. Blant villaeierne ble det ganske vanlig å satse på kanin, mens andre forsøkte med høner som skulle gi både egg og kjøtt. Med tanke på foring var det nok enklest med kaniner for de som hadde et relativt stort tomtområde. De mest kreative satset imidlertid langt større, noe denne kontrakten mellom Kolbjørn Trangrud og Lars Bendiksvold fra 1. mai 1941 viser. (Legg merke til datoen).

Trangrud var gartner på daværende Klæbu offentlige pleiehjem, og Bendiksvold vaktmester. Hvor mye flekk det ble på hver, vites ikke med nøyaktighet. Kanskje også vitterlighetsvitnene, som var bestyreren og fruene på pleiehjemmet, skulle ha sin del. – Hvem vet?

K o n t r a k t .

Vi undertegnede Kolbjørn Trangrud og Lars Bendiksvold har i dag sluttet følgende overenskomst:

1. For å skaffe flekk til vår husholdning vil vi i fellesskap kjøpe en livgris (smågris).
2. Trangrud påtar seg stellet av grisen og sørger for innkjøp av nødvendig fôr og sørger videre for hus til grisen.
3. Når vi finner at grisen er passe stor og tiden beleilig, slaktes grisen og flekket deles likt mellom oss.
4. Utgiftene ved innkjøp av grisen og utgiftene til forpleining fordeles likt mellom oss, likeså andre utgifter som måtte påløpe, f. eks. dyrløse m. m.
5. Grisen forsøkes innkjøpt så snart som mulig.

Klæbu, den 1. mai 1941.

Kolbjørn Trangrud
Lars Bendiksvold

Til vitterlighet:

Gunnar Johansen *Margrethe Johansen*

BROEN OVER ELVEN VED THANEM FERGESTED

Av Ingebjørg Forsberg

**Opplysningene er hentet fra Klæbo Formandskabs protokoller.
En gjør oppmerksom på at stavingen endret seg i løpet av disse årene.
"Aa" ble "å" og man sluttet etter hvert å skrive substantiv med stor bokstav.
Den siterte teksten er ellers autentisk gjengitt.**

Jon Odin By eller Tanemselv, f. 1865, var den siste fergemannen ved Tanem. I 1892 sendte han Klæbo Herredsstyrelse et "Andragende om et Tillæg af Kr. 50,- paa sin Løn, regnet fra førstkommende Nytaar, - grundet paa at de uvisse Indtægter, særlig ved Seminariets Flytning, har sunket til en Ubetydelighed." Resultatet ble et tillegg på kr. 20,- pr. år.

Men noen måneder senere, i februar 1893 kom Ole Haugum, f. 1840, med forslag til Herredsstyrelsen om at det burde bevilges penger til ei bru. Dermed ble det valgt en komitee "bestaaende af Ole Haugum, Ole Fiske, Ole Esp og Lensmand Forseth" som fikk i oppgave at "i Forbindelse med en praktisk og duelig Brobygger, at undersøge Brostædet ved Thanem Færgested og indkomme til Herredsstyrelsen med Indstilling i Sagen."

Den 8. juni samme år hadde komiteen "undersøgt Elveleiet baade ved Fergestedet og Fossefaldet straks nedenfor" og kommet frem til at "Stedet for opførelse af en ny Bro helst bør være fra Fergemandens Stue ret over Elven til Pladsen Ugleøien, og at Broen, for Bekostningens Skyld sættes paa Pæler, antaglig med en 4-5 Spand og Landkar af Sten paa hver side af Elven."

Noen måneder senere kom det imidlertid et skriv fra veimester Krefting, som på grunn av dårlige erfaringer, frarådet å bygge ei pælebru. Han anbefalte at brua ble bygt på steinkar, og var i tilfelle villig til å konstruere og kalkulere den hvis ønskelig.

Planene på å bygge ei bru ved Tanem må ha vært til stede langt

tidligere, for da Kreftings skriv var oppe til behandling i Herredsstyret heter det at "Da en Bro paa Stenkar af Hr. Veimesteren for en del Aar tilbage var anslaaet til ca. 32.000 Kroner, finder man at Klæbo Kommune ikke magter at opføre en saadan, hvorfor Spørgsmaalet kun bliver – enten ingen Bro, eller en Bro paa Pæler, der neppe vil koste mer end cirka 12.000 Kroner." Dermed gikk Herredsstyrelsen inn for å arbeide videre etter sine byggeplaner.

Sommeren og høsten 1893 var det mye nedbør, og forarbeidet med brua ble derfor forsinket. Men i februar året etter hadde byggmester Hans Hovind sendt lensmann Forseth en tegning til den "paatenkte Pælebro over Elven ved Tanem i Klæbo, tilligemed Beregning over dens kostende." Jern og trematerialer samt arbeidslønn var beregnet til ca. kr. 8000. Landkarene var da ikke medregnet. For kostnadsberegning og tegning forlangte byggmesteren kr. 15,-.

Klæbu og Tiller var på den tiden en kommune, og det er fullt forståelig at representantene fra Tiller var uvillige til å være med å bekoste brua. Så da Herredsstyret besluttet å bevilge kr. 4000 til inn-

Gamle Tanemsbrua.

kjøp av tømmer og stein, stemte de i mot. Brusaken kom opp på nytt noen dager senere "efterdi Amtmanden og Fogden ifølge skrivelse af 20de Januar og 5te Februar d. A. sees ikke at kunde godkjende den i Sagen fattede Beslutning formedelst utilstrækkelig pluralitet."

De Angelske Stiftelser fløtet nemlig tømmer i elva, og brua kunne derfor bli et hinder for dette. Under alle forhold måtte en skriftlig tillatelse innhentes fra Hr. Forstander Middelfart ved de Angelske Stiftelser. Første svaret fra ham må ha vært nedslående, for Herredsstyret skrev tilbake at "Klæbo kommune ser sig ikke istand til fuld-stændig at opfylle de i forannævnte skrivelse opstilte betingelser; man måtte i tilfælde have en mand stående nede ved broen bestandig i flødningstiden, hvilket vistnok heller vil være strengt taget unødvendigt, men kan falde nokså trykken-de for kommunen, derimod skal man garantere broen og besørge den ved broanlægget forårsage-de tømmeransamling, saa denne bliver nøie ivaretaget, da det ligger ligesåvel i kommunens som i Stiftelsens interesse at få tømmeret fjærnet. Det forudsættes at flødningen for fremtiden bliver drevet som almindelig praksis er, og ikke i større flåder." - På denne skrivelsen kom et positivt svar, og siden var det bare legge ut brua på anbud.

"Peder Bergsvendsen fra Selbo" tilbød seg å bygge landkarene for kr. 1,41 pr. kubikalen sten nedlagt i mur. Anbudet ble ansett å være for dyrt, derfor ble arbeidet utlyst på nytt. Peter Pedersen Aftret fra Selbu tok jobben for kr. 1,10 pr. kubikalen stein nedlagt i mur. Han var dessuten forpliktet til å skaffe og lønne en vant arbeider til pålessing så lenge kjøringa av stein varte.

Kristian Mosveet, f. 1844, ble hans medhjelper. Det ble videre bestemt at landkarene skulle måle 2 alen i bunnen og 1 alen i toppen. Som sikkerhet for at arbeidet ble utført stilte Ingebrigt J. Grendstad som kausjonist.

Byggmester V. Th. Helgesen fra Trondheim ble antatt som bygger av treverket til brua mot "at erholde en godtgjørelse af kr.1990,-" samt garantier for at brua skulle stå ferdig innen juni måneds utgang i 1894.

I herredsstyremøte i kommunelokalet på Tanem i

november samme år ble det bevilget kr. 5000,- til materialer. Av beløpet skulle kr. 2000,- heves fra Klæbo og Tiller Private Brandassuranseforening, og resten i Klæbo sparebank.

Den 28. desember godkjentes anbudene på levering av trematerialer:

Klaus Brøttem:

24 st.	7 alens	10 toms	furustokke
6 "	10 "	10 "	" "
12 "	9 "	10 "	" "
11 "	10 "	10 "	" "
6 "	8 "	10 "	" "

"med en godtgjørelse af 80 øre pr. alen."

Arnt Tanem:

6 st.	14 alens	10 toms	granst.	ã kr. 0.60	pr. alen
20 "	2 "	12 "	" "	0.65 "	" "
15 "	10 "	10 "	" "	0.45 "	" "
10 "	11 "	10 "	" "	0.45 "	" "

Peder Tellugen, Knud Moen og Ole Tellugen må ha klaget på de lave prisene, men antoks å ville stå for sitt anbud på granstokker i forskjellige dimensjoner "når de får greie på den egentlige sammenheng."

Ole Dævle leverte 12 tylvter 7 alens bottenplan-ker (gran) for kr. 0.11 pr. alen, samt 13 tylvter 7 alens 6 toms granbord for kr. 0.07 pr. alen.

Leverandørene forpliktet seg til å levere all tre-material til "brostedet." Det ble også lagt ut lister i bygda der folk kunne gi penger, tømmer eller stille opp på dugnad.

I januar 1895 var man klar til å annonsere pæ-lingsarbeidet under brukarene "mod en godtgjørelse af 150,- kroner." Det ble samtidig bestemt at det under hvert brukar skulle det være 15 pæ-ler. Videre besluttet Herredsstyret å "bekjentgjøre ved indrykk i aviser at anbud på levering af beslag til broen kan indleveres til Klæbo

Formandskabs ordfører inden førstkommende ja-nuar måneds udgang. Beslaget bliver at forarbei-de af svenskt jern, og for øvrig således som bro-komiteen bestemmer." Samtidig fikk Ole Lettingvold, f. 1846, utbetalt kr. 33,- fra kommu-nen for tre steinsleder som han hadde gjort for å frakte stein til brukarene. Disse vedtakene ble fattet mot Tillers fire stemmer.

Men byggmester Helgesen skulle komme til å volde Klæbo kommune både hodebry og pengetap. Den 6. februar 1895 møte han opp i Herredsstyret og forklarte at han "havde tabt appetiten" på bruarbeidet og mente at kontrakten "i flere punkter" var enestående i sitt slag og ikke kunne godtas av en fagmann. Mot Tillers fire stemmer ble det besluttet "at antage bygmester Jacob Digre af Trondhjem som entreprenør til opførelsen af træverket til en bro over elven ved Tanem fergested for en sum af kr. 3150,-." Digre tilbød seg også å levere "bord til spængverkets indklædning, samt næver til overtakning af broåsene og tjære til impregnering af underdekket, ligeledes leverer entreprenøren de fornødne spidsbolter og spiger, som måtte udfordres." Uansett hadde dette arbeidet blitt 1160 kroner dyrere enn beregnet, men nå var det for seint å legge ned prosjektet. Listene for frivillige pengebidrag ble samlet inn, men der var det bare kr. 27,- å hente. Johan Nordtømme kom med anbud på jernbeslagene til brua: "3/4" og tykkere skruebolter til en pris af kr. 0,26 pr. kg. Vinkeljern 0,22 pr. kg. Stangjern med op til 5 huller kr. 0,19 pr. kg. 1/2" skruer kr. 0,30 pr. kg." Alt levert ved brua.

Brobygger Hans Hovind, som hadde gjort det første utkastet til Tanemsbrua i 1894, kom året etterpå med en regning på kr. 20,- for en dagsreise til Tonstad i den forbindelse. Han ble innvilget 10 kroner av det forlangte beløpet. Tillerbyggene var lite villige til å bidra til bru over elva ved Tanem og stemte derfor mot de fleste av Herredsstyrets forslag. I forbindelse

med vedtaket om å sette i gang brubygget, hadde Tiller "i vederlag for de omkostningene ved Tanemsbroen – til hovedsagelig fordel for Klæbo –" blitt lovet et beløp på 3 å 4000 kroner, noe som i et senere Herredsstyremøte ble benektet. Dette ble f.ø. den avgjørende årsaken til kommunedelingen straks etterpå.

Den 16. mai 1895 må brua ha vært så godt som ferdig, for da ble det bevilget kr. 20,- til en festlig sammenkomst for arbeiderne ved brubygget og Herredsstyrets medlemmer. Sist nevnte måtte imidlertid betale 1 krone hver for å få delta. - Vedtaket vakte voldsomme protester på grunn av det store beløpet, og ble senere formål for mange diskusjoner.

Maler Ole Aas malte brua mot en godtgjørelse av 6 1/2 øre pr. kvadratmeter.

Den 30. juli samme år var rekkverket hvitmalt og selve brua rød. Denne gangen stemte representantene fra Tiller for forslaget, men betingelsen var at en kommunedelingen fant sted så fort som mulig. "I modsat fald vil bro-malingen blive at bekoste for Klæbo sogns regning."

Husmann Peder Ugleøien hadde fått deler av jorda si ødelagt i forbindelse med brubygget. Den 23de august 1895 anvises han en regning "over bortrensning af sten efterlagt på hans eiendom ved opmurning af brokarene, bortrydning af tømmer fra bropøleågene samt godtgjørelse for 1 læs hø, som er gått tabt ved veifyldingen, med til sammen 10 kroner."

Kostnaden for den første Tanemsbrua kom til å bli ca. kr. 13.000.

*KLÆBU HISTORIELAG TAKKER OFFSET-TRYKK TRONDHEIM A/S
FOR ALLTID SAMME GODE SERVICE I FORBINDELSE
MED TRYKKING AV ÅRSSKRIFTET.*

HISTORIEN OM KLÆBU SONGLAG

Av Per Ulseth

Går vi tilbake til tiden før siste verdenskrig, kan vi konstatere at korsangen her i Klæbu lå langt tilbake i forhold til andre bygder vi kan sammenligne oss med. Årsaken til dette var kanskje bygdas beskaffenhet med til dels lange avstander til øvelseslokalet for mange. Flere kor ble stiftet, men alle gikk over i historien etter relativt kort tid.

Sigurd Gjølga.

sang ved andre anledninger.

Klæbu Songlag ble stiftet høsten 1941 etter initiativ fra Klæbu frilynte ungdomslag. Det var da halvannet år siden den tyske krigsmakt invaderte Norge. Ungdomslaget, som var eier av Ljosheim, hadde planer om en tilstelning der ved årsskiftet 1941-42, og i den anledning underholde med korsang. Dette viste seg å bli så vellykket at koret ble etablert og fikk navnet Klæbu Songlag. John Melandsør ble ansatt som dirigent og Sigurd Gjølga ble valgt til formann. Melandsør var fra før dirigent for Klæbu Musikkorps, og han var også en habil fiolinist. Formannen skriver ved en senere anledning følgende: "Vi mente at vi med sangen ville bidra til å kaste et lysglimt inn i den mørketid vi gjennomlevet, og vi håpet alle på en befrielsens dag for land og folk."

Fra starten høsten 1941 og til frigjøringen av landet våren 1945, hadde koret i egen regi arrangert tre offentlige tilstelninger med sang og musikk, samt deltatt i en rekke arrangementer av humanitære og kulturelle lag og foreninger i bygda.

Men tenker vi tilbake til siste halvdel av 1800-tallet, var nok virkeligheten annerledes, takket være elevene ved Klæbu seminar. Sangen hadde en bred plass blant seminaristene. De ledet salmesangen under gudstjenestene i kirka, og underholdt også ofte med flerstemmig

Songlaget hadde også, i likhet med andre kor, på sitt repertoar datidens glansnumre, "Når fjordene blåner", av A. Paulsen, "Ved tjernet" av O. Ekhaugen og "Det rødmer så vakkert" av J. Torkildsen, for å nevne noen.

Sang av Klæbu Songlag var nok det viktigste innslaget på mange tilstelninger her i Klæbu i de mørke krigsårene. En kan vel også lett tenke seg hvilke tanker som strømmet på med tekster som "Gud signe deg Norge mitt deilige land".

Sangertur til Buvika.

Høsten 1944 ble songlaget invitert av Karen og Asbjørn Aune til Huseby gård i Buvika. Karen og Asbjørn var tidligere medlemmer av songlaget, men måtte slutte da de begynte som forpaktere av Huseby gård.

Koret takket selvsagt ja til invitasjonen, og ble også enig om å kombinere turen med en sangaften i Buvika. De fikk også tilbud om å leie et forsamlingshus der, men da dette ikke ga plass til mer enn ca. 150 personer, syntes de dette ble for lite, da en regnet med 60-70 personer bare fra Klæbu. Etter en del forhandlinger fikk de Buvik kirke til disposisjon. Her avholdt de sin konsert for ca. 200 tilhørere. Foruten songlaget medvirket Eystein Rosten på fiolin og Sivert Øye på orgel.

Jon Melandsør.

Etter konserten var sangerne med følge samlet til festlig samvær på Huseby, med Karen og Asbjørn Aune som vertsfolk. Her ble det servert rømmegrøt, kaffe og kaker, og det vekslet med sang, musikk og dans. Ingen av sangerne ante vel den kvelden hvilke følger turen til Buvika skulle få.

Ondsinnede rykter.

Straks etter hjemkomsten til Klæbu begynte ryktene å gå om den "forferdelige" sangturen til Buvika. Noe av det første de fikk høre, var at de hadde hatt et "ukristelig program", og videre at de hadde moret seg sammen med tyskerne - som hadde beslaglagt en del av husene på Huseby gård. Ja, enda mer ondsinnede elementer kalte koret for nazikoret osv.

Kanskje var ikke alt som den kvelden ble fremført i Buvik kirke, sett med datidens øyne, kirke-musikk. I dag ville vi, forsiktig sagt, sett ganske annerledes på det eventuelle problemet. Av forståelige grunner kunne ikke songlaget den gang foreta seg noe som helst for å stoppe folkesnakket.

17. mai 1945 i Klæbu.

Den 14.mai 1945 fikk formannen i songlaget telefon fra sokneprest Skjånes som meddelte følgende: "Det er en ordre fra heimefronten i Trondheim at Klæbu Songlag nektes å opptre offentlig. Årsaken skal være en konsert som er holdt i Buvik kirke."

Formannen prøvde på mange måter å komme i kontakt med rette vedkommende i heimefronten, men alt syntes å være hemmelig. Vi må altså forstå det dit hen at oppfordringen som presten henviste til, var kommet til ham fra en anonym kilde.

Som en vil forstå, virket dette som et slag i ansiktet på sangerne. De var i disse dager i ferd med å legge siste hånd på verket til sangprogrammet som skulle være deres bidrag til en verdig 17.mai-feiring i det store fredsåret.

Songlaget hadde tidligere fått forespørsel fra en av lærerne i bygda om å synge for barna den dagen. Dette hadde de sagt ja til, samtidig som de hadde et program klart for folkefesten om kvelden.

Som medlem av det nystartede Klæbu Mannskor husker jeg godt hva slags problemer dette medførte med tanke på forberedelsene til feiringen av

nasjonaldagen. Vi så alle sammen frem til en festdag bygdafolket aldri tidligere hadde opplevd maken til, med sang av to kor både under feiringen om dagen og ved folkefesten om kvelden. På mannskorets siste øvelse før 17. mai ble det kjent at songlaget var nektet å opptre offentlig. Dette medførte en heftig debatt, da noen mente at dermed skulle heller ikke mannskoret delta under feiringen, for å vise vår sympati med songlaget. Det ble til slutt bestemt at vi skulle medvirke som forutsatt. Vi hadde likevel ingen problemer med å forstå de mannskormedlemmer som den kvelden sa opp sitt medlemskap i koret. En av dem var for øvrig medlem i begge korene, mens en annen, som var formannen, var en bror av Asbjørn Aune.

En kan vel lett tenke seg hvilke følger dette fikk for 17.mai-feiringen 1945. Medlemmene av songlaget hadde til sammen tilknytning til ca. 20 forskjellige familier, noe som den gangen utgjorde en ganske stor del av bygdas befolkning. En kan vel trygt si at 17.mai-arrangementet her i Klæbu i 1945 ble en forbitrelsens dag blant bygdafolket, noe som også oppslutningen om feiringen viste.

Den 2. juni 1945 hadde formannen i songlaget et møte med soknepresten på hans kontor, for å høre hvordan saken lå an. Soknepresten syntes å være godt orientert og kunne fortelle at grunnen til heimefrontens reaksjon var konserten i Buvik kirke. Dette var i strid med heimefrontens prinsipper, spesielt når koret hadde tatt entre ved konserten og på den måten støttet NS.

Det ble hevdet at avgifter betalt ved slike tilstelninger gikk til frontkjemper-kontoret.

Det er å bemerke at songlaget ikke hadde utgifter til det offentlige i det hele tatt. Kirken hadde de fått tilgang til gjennom Buvik menighetsråd, mot å betale kirketjeneren kr. 10,- for ekstraarbeid vedrørende konserten. Det ble også i denne samtalen bemerket at de hadde et ukristelig program.

Skittkastingen begynner.

Etter utallige brev fra den såkalte heimefronten, som i dette tilfellet utelukkende var representert av kirkens medarbeidere i Trondheim og omegn, og songlaget, skriver Sigurd Gjølgali, som fremdeles var formann i koret, i en lang redegjørelse

10. august 1945 blant annet dette: "Av ondsinnede er det uttalt at vi moret oss med tyskere på Huseby. Dette er en stor usannhet, og må karakteriseres som frekt påfunn. Som ytterligere bevis for hvordan enkelte kan få istand rykter, er at songlaget skulle ha holdt fest sammen med tyskere i en tysk brakke i Buvik, og songlaget har derfor omgående fått hørt uttrykk som "nazikoret". De ondsinnede rykter menes å være årsaken til at Klæbu songlag ble stoppet i sin virksomhet den 14. mai. Anmeldelsen menes å være bygget på løse rykter. Når det gjelder at konserten i Buvik kirke var ulovlig, beklager vi og erkjenner vi i så fall vår feil. Men vi hevder samtidig at denne feilen ikke skulle være så graverende at den skulle betinge songlaget å stoppe sin virksomhet."

De som i første rekke hevdet å representere heimefronten i Trøndelag i denne saken, var noen av kirkens fremste menn: Sokneprestene Arne Skjånes og Ole Winsnes og domorganist Ludvig Nilsen, for å nevne noen.

Dette foregikk i ei tid da alle her i Klæbu kjente hverandre. Jeg kan også bekrefte formannens forsikring om at det ikke fantes verken medlemmer av NS eller såkalte "stripete" blant korets medlemmer.

Det er vel lett å tenke seg at det måtte være bitert for de som under krigen, og uten vederlag ved så mange anledninger, hadde spredt litt glede blant sine sambygdinge i en mørk tilværelse, å ikke få delta i 17. maifeiringen i frigjøringsåret 1945.

Til tross av mange henvendelser til de som i dette tilfelle påberopte seg å representere heimefronten, kom det aldri noe klarsignal til Klæbu Songlag om at de kunne gjenoppta sin virksomhet.

Til orientering kan nevnes at hele sakens mange skriv, samt noen avisutklipp, i april 1981 ble overlevert heimefrontmuseet i Trondheim. Alle dokumentene kom imidlertid i retur, med beskjed om at det ikke hadde noen interesse for museet. Denne historien må vel være nok et bevis på noe av det skandaløse som skjedde i tiden rundt landsvikoppgjøret i 1945, og en kan godt forstå at heimefrontmuseet ikke ønsket å ha dokumentene i sine samlinger.

Jeg tenker tilbake på aprildagene i 1940. Noe av det første tyskerne satte i gang i vårt distrikt, var utbedring av flyplassen på Værnes. Her var det fritt fram for de som ville tjene masse penger. Jeg vet også folk fra vår bygd som var snare til å melde seg. Kanskje var det noen som helt frivillig arbeidet for tyskerne hele krigen og tjente seg rike. Dette var i de fleste øyne helt legalt.

Kanskje var det også, for alt en vet, noen av disse som i 1945 indirekte var med å dømte Klæbu Songlag.

Det finnes sikkert mange lignende historier rundt om i landet, for ikke å si også i vår egen bygd. – Grunnen til at dette skrives, er at det ikke skal bli glemt.

Nedenfor følger det "ukristelige program" som Klæbu Songlag framførte i Buvik kirke.

P R O G R A M :

<i>Jakob Sletten:</i>	<i>Fedrane kyrkja</i>
<i>* * * :</i>	<i>Den himmelske lovsang</i>
<i>C. H. Purday:</i>	<i>Leid milde ljøs</i>
	Klæbu songlag
<i>W. A. Mozart:</i>	<i>Ave verum</i>
<i>P. Martini:</i>	<i>Andantino</i>
	Eystein Rosten, fiolin S. Øye, orgel
<i>A. Thomsen:</i>	<i>Barndomsminne fra Nordland</i>
<i>O. Ekhaugen:</i>	<i>Ved tjernet</i>
<i>A. Paulsen:</i>	<i>Når fjordene blåner</i>
	Klæbu songlag
<i>J. Roff:</i>	<i>Cavatine</i>
<i>Gounod:</i>	<i>Ave Maria</i>
	Eystein Rosten, fiolin S. Øye, orgel
<i>* * * :</i>	<i>Med Jesus vil eg fara</i>
<i>J. Thorkildsen:</i>	<i>Det rødmer så vakkert</i>
<i>Thv. Lammers:</i>	<i>Der går et stille tog</i>
	Klæbu songlag

Rett til forandring i programmet forbeholdes

ENTRE KR. 1,00

GUDRUN SVAAN - EN AV 70-ÅRSKONFIRMANTENE

Av Eva Kjelstad

Gudrun Svaan ble født på gården Svaan i Klæbu den 23. februar i 1917. Det var både jordmor og lege tilstede. Hun fikk fortalt at hun ble tatt med tang, og merkene i nakken etter den hadde hun til lenge etter konfirmasjonen.

Gudrun forteller: - Mamma var Anna Reitan fra Frosta, og pappa var Gustav Svaan fra Klæbu. Den 1. april 1921 kom broren Einar til verden. Jeg husker ikke så mye fra min tidlige barndom, men skolegangen i Rønningsgrenda med lærerne Gudrun Lein fra Frosta og Gunnar Overvik fra Selbu, husker jeg godt.

Etter sju år på skolebenken var det ikke tanker for mer skolegang. Da skulle jeg være hjemme og ta del i gårdsarbeidet. Pappa var dessuten telemontør og var en del borte på jobb, så det var nok å henge fingrene i.

Vi hadde to hester, og jeg kjørte både horv, slåmaskin, sleprive, hjulrive og sånt. Mamma sa en gang at jeg sikkert var tenkt til gutonge.

Vi hadde seks-sju melkekyr. Melka hadde vi i 30 og 40 liters spann og kjørte den i trillebår noen hundre meter ned til melkerampa. Det kunne legges seg store fenger med snø etter gårdsveien om vinteren. Da kjørte pappa eller Einar opp vegen med hest og plog. – Tungvint? Nei da. Det tenkte vi ikke på. Det var slik det var den gang.

Jeg husker en snedig episode. Einar hadde fått en hane med masse fine farger, av en kamerat.

Akkurat da hadde vi bare fire-fem høner. Disse ble "sure" og lagt på egg for å ruge. Hanen ble gående

alene og hadde det langsomt.

Vi fikk besøk av en slektning, og hanen sprang etter både henne og mamma og hakket dem. De ble redde, men hanen ville jo bare ha selskap, han. Jeg satte meg på trappa og klappet og koste med den. Så ble den med meg inn og spiste det som var i kattkoppene.

Etterpå la den seg ned ved omnen, og jeg fortsatte og stryke den. Da likte den seg godt. Hanen er et selskapsdyr den.

En gang kom Einar heim fra Bøndernes Salgslag med grisehoder i sekker. Disse skulle jeg lage sylte av. Jeg vatnet ut grisehoder til den store gullmedalje!

Mitt første arbeid var en liten husjobb i Trondheim, der fruene skulle på Stiftelsen for å føde. Senere jobbet jeg ca. ett år hos doktor Gilje. Etterpå hadde jeg huspost hos de som drev Brenne Ullvarefabrikk. 100 kroner i måneden var lønnen da. Jeg holdt meg i Trondheim og arbeidet også en tid ved Nidaros Skofabrikk til det også der ble slutt. Nå gikk turen til Industribygget. Der jobbet jeg for Stene. Sydde etuier til briller. Jeg jobbet aldri akkord, men tempoet var høyt.

I 1957 giftet seg Gudrun med Olav Dvergsnes fra Romsdal. De kjøpte huset på Ler, der Gudrun bor alene siden noen år tilbake. 70-årskonfirmanten er en friskus som fremdeles svinger snøspaden når det trengs. "Det er så lett vint," sier hun, "bare å tippe snøskuffa ut i bekken". Noe foreningsmenneske har hun aldri vært. Derimot forteller hun om sin store interesse for trekkspillmusikk, for ikke å si fotball. Når det er fotball på TV må ingen komme for å intervju Gudrun.

Fra v.: Gudrun Svaan, foreldrene Anna og Gustav samt broren Einar.

HISTORIELAGETS SOMMERVANDRING

Det ble god oppslutning da Historielaget sammen med Videnskapselskapet inviterte til vandring på gamle husmannstufter den 15. juni. Været var det beste tenkbare da startskuddet gikk ved saga på Tanem. Første etappe var Fjærremfossen der bilene ble parkert. Siden fikk beina gjøre tjeneste langs elva der første målet var den gamle husmannsplassen Tømmervold.

Denne utrolig vakre delen av bygda var imidlertid ukjent for mange av oss, derfor ble naturopplevelsen dessto større.

Så sto vi plutselig ved første målet, den tidligere husmannsplassen Tømmervold. Husene er for lengst borte, bare murene er igjen. De tre barna som vokste opp der; Ole, Anne og Margit var tilstede. Tilsammen ga de oss et

levende innblikk i hverdagslivets slit, sorger, savn og gleder på en plass i veiløst landskap. Elva som nære på krevde liv, men også om samhold både innad og utad. Skoleveien må ha vært en av de lengste og vanskeligste her i bygda.

Grøte på Tiller-sida var en av naboene, fortalte Ole i sitt trivelige innlegg. Stien gjennom skogen er fremdeles fullt synlig. Men før vi ga oss i vei videre, kom dagens overraskelse: Nåværende eier av Tømmervold, Landsem, hadde dekket et bord utafør hytta si, der vi kunne forsyne oss med kald rabarbrasuppe og nystekt "Hyllkak". Gjett om vi ble overrasket av denne gjestfriheten! Tusen, tusen takk, sier vi nok en gang!

Så bar det videre langs en gjengrodd sti til vi så tuftene på Grøte. Denne husmannsplassen skal visstnok ha tilhørt Klæbu en gang i tiden. Nå står bare de høge husmurene igjen oppe i lia med elva brusende nedenfor. Ole Tømmervold husket godt både de siste beboerne, et søskenpar, og deres foreldre. Dermed tok han oss med på en ny interessant reise i tiden.

Veien tilbake gikk langs elva, og som vanlig hadde Håvard Huseby ordnet med kaffe fra svartkjel. Mens vi nøt niste og kaffe sto Roald Eriksen fra Bratsberg fram og holdt foredrag om husmannsvesenet. Emnet hadde f.ø. vært hans hovedoppgave ved Norges Landbrukshøyskole på Ås, så det var en godt pålest taler.

Imidlertid begynte skyene å bli faretruende

mørke, og en kunne merke at det ville bli tordenvær. Vel framme ved bilene var alle enige om at det hade vært en enestående flott dag.

Det er på sin plass å rette en stor takk til "barna" Tømmervold som stilte opp med informasjon denne dagen, nemlig Ole Tømmervold, Anne Warmdal og Margit Østlyng. Og så naturligvis den hyggelige hytteeieren Alf Inge Landsem.

Tømmervold/Moan. Husene brant ned på 1950-tallet.

Roald Eriksen forteller om husmannsvesenet.

Foto: Alf Inge Landsem.

Klæbu Historielag ønsker alle lesere
en God Jul og et Godt Nytt År

*Håndjern som har tilhørt lensmann Paul Andreas Forseth, f. 1829.
Les mer om dette under «Brændt lendsmandsgaard».*

ÅRSMØTE 2003

*Klæbu Historielag avholder sitt årsmøte
den 13. mars klokka 19.00 i Gamle Festsal.
Vanlige årsmøtesaker.*